

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נח

איך הם השוללים תארים על צד אחד, ובאי זה דבר יבדלו מתארי החיוב, ואחרי כן אמר לך איך אין לנו דרך בתארו אלא בשוללים לא בזולתם, ואומר כי התאר אינו¹ אשר ייחד המתואר לבד עד שלא ישתתף בתארו ההוא עם זולתו, אבל התאר יהיה גם כן תאר למתואר ואם הוא משתתף בו עם זולתו ולא יהיה בו התייחדות, והמשל בו, אם ראית איש מרחוק ותשאל ותאמר, מה זה הנראה, ויאמר לך בעל חי, זה יהיה תאר בלא ספק לזה הנראה ואף על פי שלא ייחדו מכל מה שזולתו אלא הניע בו קצת ייחוד, והוא שזה הנראה אינו גוף ממין הצמחים ולא ממין המקורים, וכן עוד כשיהיה בזה הבית אדם ותדע שבו גוף אחד, אלא שאתה לא תדע מה הוא, ותשאל ותאמר, מה בזה הבית, ויאמר לך העונה אין בו מחצב ולא צמח, כבר הנעת בו קצת התייחדות ותדע שבו בעל חיים, ואם לא תדע אי זה בעל חיים הוא, בזה הצד ישתתפו תארי השלילה לתארי החיוב, שאי אפשר שלא ייחדו קצת התייחדות, ואע"פ שלא יהיה בהם מן ההתייחדות² אלא הכרת מה ששללו מכלל מה שהיינו הושבים אותו בלתי משולל. ואמנם הצד אשר נבדלו בו תארי השלילה מתארי החיוב, שתארי החיוב אע"פ שלא ייחדו, הם מורים על חלק מכלל הדבר המבוקש ידיעתו, ואם חלק מעצמו, או מקרה ממקרו, ותארי השלילה לא יודיעונו דבר בשום פנים מן העצם המבוקש ידיעתו מה הוא, אלא אם היה זה במקרה כמו שהמשלנו, ואחר זאת ההקדמה אומר שהשם יתברך כבר בא המופת שהוא מחיוב המציאה אין ההרכבה בו, כמו שנעשה עליו מופת, ש (ה) ולא נשיג אלא ישותו לבד לא מהותו, אלא כן מן השקר שיהיה לו תאר חיוב, מפני שאין לו

מהות

אפודי

שם שוב

ד אשר ייחד המתואר, ר"ל שיבדלו המתאר ההוא למתואר מולתו: הלא הסרת מה ששללו, ר"ל שחלי השלילות אינם מחיבים שום דבר חלל שילול מן המתואר מה שהיינו חושבים שהענין ההוא בלתי משולל מן המתואר: ו אלא חלק מעצמו, כאלו תאמר היה לו המדבר, והוא המשל השני ממקד כ"ב: ז או מקרה ממקרו, והם חלקים האחרים מהחלקים הנזכרים בפרק ההוא וזלתי האר השלילות כי הוא אינו חייב לעצם המתואר: ח אלא אם היה זה במקרה, ר"ל אם תארי השלילה יודיעו דבר מעצם המתואר הוא במקרה לא בעצם, הנע עומק כאשר שלל ואמר שבזה חלו גוף אחד ולא מקריי כבר ידע במקרה שיש שם בעל חיים לא בעצם, כי כבר יהיה אפשר שיש שם דבר לא נחמ ולא מקריי ולא יהיה חי, לכן זאת הידיעה אינה בעצם כ"א במקרה: ט ולא נשיג וכו', ר"ל שהוא נמאח מחיוב המציאה לא שדע מהותו: י א"כ

הרב בזה שיבאר שהתארים השוללים יודיעו לנו קצת הכוונה, ואחר כן נבאר כי אין לנו דרך לתארו אלא בשלילות לא בזולת, וראשונה הניח כי התואר יאמר על צד דברים, תואר אשר יודיעו המתואר עד שלא ישתתף בתואר ההוא עם זולתו כלל כאמרו בזה שם המדבר, הדבור יבדילו מכל שאר הדברים, ויש תואר שני שיקרה למתואר שהוא משתתף בו עם זולתו לא יהיה בו התייחדות. והניח הרב משל לזה אם ראית איש מרחוק ותשאל מה זה הנראה ויאמר לך בעל חיים, ויהי זה תואר בלי ספק לזה הנראה ואע"פ שלא ייחדו מכל מה שזולתו אלא הניע בו קצת ייחוד והוא שזה הנראה אינו גוף ממין הצמחים ולא ממין המקורים ואחר שהניח הרב שהתואר יהיה תואר אע"פ שלא יהיה מיוחד רכב לבאר כי כבר יהיה התואר תואר אף שיהיה בשלילה, כאמרו מה בזה הבית ואמר העונה אין בו מקור ולא גוף אומה, כבר הניע קצת ייחוד ותדע שבו בעל חיים ואם לא תדע אי זה בעל חיים הוא בזה הצד ישתתפו תארי השלילה לתארי החיוב הכוללים לא המיוחדים, שא"ל שלא ייחדו קצת ייחוד ויבדלו מולתו אע"פ שלא יהיה בהם מן הייחוד אלא הסרת מה ששללו מכלל מה שהיינו חושבים אותו, ואחר שהניח הרב בזה ישתתפו תארי השלילה לתארי החיוב הבית בזה יבדלו ואחר ואמנם יבדלו תארי החיוב והם התארים הכוללים אשר אינם מיוחדים כי אף שלא יבדלו הדבר מכל מה שזולתו אלא שיבדלו מקצתם, הם מורים על חלק מכלל הדבר וידיעונו עם חלק מעצמו ומקרה ממקרו, כאמרו בזה שם הוא חי או שהוא לכן כי בזה יושגו שני דברים שאדם אינו דומה ולא צומח אלא הוא חי שהוא תואר על חלק ממחיות האדם, אמרו שהוא לכן יבדלו שני דברים שחלו שני תארי שהוא לכן, ואולם תארי השלילה לא יודיעו דבר בשום פנים מן העצם המבוקש ידיעתו מהו, כאמרו מה בזה הבית ויאמר אין בו לא מקור ולא גוף צומח ולא יודיע שיש שם בעל חיים אלא במקרה, והוא מצד שדע ראשונה כי הדברים הם או דוממים או צומחים או צ"ח ואחר שאינו לא דומם ולא צומח ויאר שם חי, אבל אם לא נדע שהדברים נחלקים לחלו השלשה חלקים על זה התואר מצד השלילה לא נדע שום דבר: ואחר זאת ההקדמה אומר שהשם יתעלה כבר בא המופת שהוא מחיוב המציאות וכו', והרצו אחר שהקדמנו מה שראוי להגדיל ראוי שנבאר שהשם יתעלה לא יתואר אלא בשלילה לא על צד החיוב, כי כבר בא המופת שהשם יתעלה הוא מחיוב המציאות, והרצונו שחלל שום הכרעה בו ששם הייחוד לא היה מחיוב המציאות. ולא נשיג ממנו אלא ישותו בלבד לא מהותו א"כ מן השקר שיהיה לו תואר חיוב, ששם נחמ המציאות בתואר עד שיהיה שם תואר ומתואר ויהיה בו תנאי ונקמה יחוייב שיהיה השם יתעלה עליו חייב חבור התנאי בנקמה וגם שיהיה השם יתעלה מורכב משני דברים תואר ומתואר ולא יהיה מחיוב המציאות, אם נעבור שיטתך אל מרכיב ואם נעבור שיהיה הוא טועל ומקבל א"כ לו עלה. וזה אמרו ומן השקר

מהות

אפודי

שם שוב

ד אשר ייחד המתואר, ר"ל שיבדלו המתאר ההוא למתואר מולתו: הלא הסרת מה ששללו, ר"ל שחלי השלילות אינם מחיבים שום דבר חלל שילול מן המתואר מה שהיינו חושבים שהענין ההוא בלתי משולל מן המתואר: ו אלא חלק מעצמו, כאלו תאמר היה לו המדבר, והוא המשל השני ממקד כ"ב: ז או מקרה ממקרו, והם חלקים האחרים מהחלקים הנזכרים בפרק ההוא וזלתי האר השלילות כי הוא אינו חייב לעצם המתואר: ח אלא אם היה זה במקרה, ר"ל אם תארי השלילה יודיעו דבר מעצם המתואר הוא במקרה לא בעצם, הנע עומק כאשר שלל ואמר שבזה חלו גוף אחד ולא מקריי כבר ידע במקרה שיש שם בעל חיים לא בעצם, כי כבר יהיה אפשר שיש שם דבר לא נחמ ולא מקריי ולא יהיה חי, לכן זאת הידיעה אינה בעצם כ"א במקרה: ט ולא נשיג וכו', ר"ל שהוא נמאח מחיוב המציאה לא שדע מהותו: י א"כ

הרב בזה שיבאר שהתארים השוללים יודיעו לנו קצת הכוונה, ואחר כן נבאר כי אין לנו דרך לתארו אלא בשלילות לא בזולת, וראשונה הניח כי התואר יאמר על צד דברים, תואר אשר יודיעו המתואר עד שלא ישתתף בתואר ההוא עם זולתו כלל כאמרו בזה שם המדבר, הדבור יבדילו מכל שאר הדברים, ויש תואר שני שיקרה למתואר שהוא משתתף בו עם זולתו לא יהיה בו התייחדות. והניח הרב משל לזה אם ראית איש מרחוק ותשאל מה זה הנראה ויאמר לך בעל חיים, ויהי זה תואר בלי ספק לזה הנראה ואע"פ שלא ייחדו מכל מה שזולתו אלא הניע בו קצת ייחוד והוא שזה הנראה אינו גוף ממין הצמחים ולא ממין המקורים ואחר שהניח הרב שהתואר יהיה תואר אע"פ שלא יהיה מיוחד רכב לבאר כי כבר יהיה התואר תואר אף שיהיה בשלילה, כאמרו מה בזה הבית ואמר העונה אין בו מקור ולא גוף אומה, כבר הניע קצת ייחוד ותדע שבו בעל חיים ואם לא תדע אי זה בעל חיים הוא בזה הצד ישתתפו תארי השלילה לתארי החיוב הכוללים לא המיוחדים, שא"ל שלא ייחדו קצת ייחוד ויבדלו מולתו אע"פ שלא יהיה בהם מן הייחוד אלא הסרת מה ששללו מכלל מה שהיינו חושבים אותו, ואחר שהניח הרב בזה ישתתפו תארי השלילה לתארי החיוב הבית בזה יבדלו ואחר ואמנם יבדלו תארי החיוב והם התארים הכוללים אשר אינם מיוחדים כי אף שלא יבדלו הדבר מכל מה שזולתו אלא שיבדלו מקצתם, הם מורים על חלק מכלל הדבר וידיעונו עם חלק מעצמו ומקרה ממקרו, כאמרו בזה שם הוא חי או שהוא לכן כי בזה יושגו שני דברים שאדם אינו דומה ולא צומח אלא הוא חי שהוא תואר על חלק ממחיות האדם, אמרו שהוא לכן יבדלו שני דברים שחלו שני תארי שהוא לכן, ואולם תארי השלילה לא יודיעו דבר בשום פנים מן העצם המבוקש ידיעתו מהו, כאמרו מה בזה הבית ויאמר אין בו לא מקור ולא גוף צומח ולא יודיע שיש שם בעל חיים אלא במקרה, והוא מצד שדע ראשונה כי הדברים הם או דוממים או צומחים או צ"ח ואחר שאינו לא דומם ולא צומח ויאר שם חי, אבל אם לא נדע שהדברים נחלקים לחלו השלשה חלקים על זה התואר מצד השלילה לא נדע שום דבר: ואחר זאת ההקדמה אומר שהשם יתעלה כבר בא המופת שהוא מחיוב המציאות וכו', והרצו אחר שהקדמנו מה שראוי להגדיל ראוי שנבאר שהשם יתעלה לא יתואר אלא בשלילה לא על צד החיוב, כי כבר בא המופת שהשם יתעלה הוא מחיוב המציאות, והרצונו שחלל שום הכרעה בו ששם הייחוד לא היה מחיוב המציאות. ולא נשיג ממנו אלא ישותו בלבד לא מהותו א"כ מן השקר שיהיה לו תואר חיוב, ששם נחמ המציאות בתואר עד שיהיה שם תואר ומתואר ויהיה בו תנאי ונקמה יחוייב שיהיה השם יתעלה עליו חייב חבור התנאי בנקמה וגם שיהיה השם יתעלה מורכב משני דברים תואר ומתואר ולא יהיה מחיוב המציאות, אם נעבור שיטתך אל מרכיב ואם נעבור שיהיה הוא טועל ומקבל א"כ לו עלה. וזה אמרו ומן השקר

מהות

אפודי

שם שוב

קרישקש

פ

פרק נח (ה) ולא נשיג אלא ישותו לבד לא מהותו. ורצה בו ואם תאמר אחר שאין ישותו חוץ למהותו איך נשיג שמה שאמר שנשיג ישותו הוא דרך כללות ואינו מחייב מה שנשיג ישותו המיוחדת אשר הוא מציאות מציאות

נשיג שמה שאמר שנשיג ישותו הוא דרך כללות ואינו מחייב מה שנשיג ישותו המיוחדת אשר הוא מציאות מציאות

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נח

מהות חוץ לישותו ויורה התאר על אחת מהם, כל שכן שתהיה מהותו מורכבת ויורה התאר על שני חלקים, ב' כל שכן שיהיה לו מקרים ויורה התאר גם כן עליהם, וא"כ אין לו תאר חיוב בשום פנים, אמנם תארי השלילה הם אשר צריך שיעשו להישר השכל למה שצריך שיאמינו בו יתעלה, מפני שלא יגיע מצדם רבוי בשום פנים, והם יישירו השכל לתכלית מה שאפשר האדם שישגיגוהו סמנו יתעלה, והמשל בו, שהנה התבאר לנו במופת חיוב מציאות דבר אחד וזולת אלו העצמים המושגים בהושים, ואשר כלל ידיעתם השכל, ואמרנו על זה שהוא נמצא, הענין כי מן השקר העדרו, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אינו במציאות היסודות על דרך משל אישר הם נופות מתים, ואמרנו שהוא חי, הענין שהוא יתברך אינו מת, ואחר כן השגנו שזה הנמצא גם כן אינו במציאות השמים אשר הם גוף חי, ואמרנו שהוא אינו גוף, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אינו במציאות השכל, אשר אינו גשם ולא מת אבל הוא עלול, ואמרנו שהוא יתעלה קדמון הענין אין לו סבה המציאות, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אין מציאותו אשר הוא עצמו מספקת לו שיהיה נמצא בלבד, אבל שופעת באתו מציאות רבות, ואין זה ה' בהשפע החום מן האש ולא כחיוב האור מן השמש, אבל השפע ימשיך להם תמיד עמדה וקיום וסדור בהנהגה מתוקנת כמו שנבאר, ואמרנו בו

מפני

שם טוב

אפודי

סיכוי לו תואר חיוני מפני שכל מן מהות חוץ לישותו, והרצון בו כ"א אלו מתארים למציאותו תואר מהותו או תואר ממקרה מהמקרים ינטרף אל סבה יולדת מעצמו ואם ינטרף אל דבר יולד מעצמו מהמקרה קרה למציאות או המציאות קרה למחות ולא יהיה מחוייב המציאות חוץ בו הרבה כ"ש סיכוי לו מקרים ויורה התואר ג"כ עליהם, והנראה לי בזה אחר הענין כי רצה הרב בזה כי השם יתעלה שאין יסודות וזולת מהותו ולכן לא יהיה תוארו לא מציאות ולא במחות כ"ש ש"א סיכוי מהותו מורכבת, כמו האדם שהוא מורכב מחי מדבר כי יהיה לו גדר ויחיו החלקים סבה למורכב וכ"ש שלא תואר במקרים כי יהיה השם יתעלה גשם כי כל בעל מקרה הוא גשם וגם כי יהיה פועל ומקבל, וא"כ יתבאר שאינו מורכב מציאות מהותו כ"א היה הדבר כן לא יהיה מחוייב המציאות כי הנותן המציאות למחות או בהפך הוא מחוייב המציאות, וגם א"כ שיתואר בחלקים מהמחות כמו שיתואר האדם בחי מדבר שהוא חלק מהמחות הדבר, וגם א"כ שיתואר במקרים להם שכל מקרה לדבר עלול וינטרף אל עלה פועלת ומקבלת כי יהיה גשם ואם הדבר כן אין תואר חיוני בשום פנים שיצדק עליו, ויבא הדבר כן, הדברים אשר בהם יתואר

במציאות ומהות או על ג' שיתואר הדבר במחותו והם החלקים המגדירים אותו, או מתארים מקריים, אבל כל א"כ שיתואר השם בהם א"כ אין שום תואר חיוני שיצדק עליו יתעלה: אמנם תואר השלילה הם אשר צריך שיעשו להישר השכל למה שצריך שיאמינו בו יתעלה, מפני שלא יגיע מצדם רבוי בשום פנים, והם יישירו השכל לתכלית מה שאפשר האדם שישגיגוהו סמנו יתעלה, והמשל בו, שהנה התבאר לנו במופת חיוב מציאות דבר אחד וזולת אלו העצמים המושגים בהושים, ואשר כלל ידיעתם השכל, ואמרנו על זה שהוא נמצא, הענין כי מן השקר העדרו, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אינו במציאות היסודות על דרך משל אישר הם נופות מתים, ואמרנו שהוא חי, הענין שהוא יתברך אינו מת, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אינו במציאות השמים אשר הם גוף חי, ואמרנו שהוא אינו גוף, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אינו במציאות השכל, אשר אינו גשם ולא מת אבל הוא עלול, ואמרנו שהוא יתעלה קדמון הענין אין לו סבה המציאות, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אין מציאותו אשר הוא עצמו מספקת לו שיהיה נמצא בלבד, אבל שופעת באתו מציאות רבות, ואין זה ה' בהשפע החום מן האש ולא כחיוב האור מן השמש, אבל השפע ימשיך להם תמיד עמדה וקיום וסדור בהנהגה מתוקנת

קרקש

מציאות בלי מהות נוסף, וכמו שאמר אבותה"ד בספרו אין מציאות בלי מהות כי אם לא א"כ לא יגיע האל כ"א האל, ואם תאמר ביריעתו שהוא מציאות בלי מהות נוסף שהוא אמתת המציאות הגמור הוא יריעה ומה זה אשר אין בו יריעה.

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נח

מפני אלו הענינים שהוא יכול וחכם ורוצה, והכונה באלו התארים שאינו לואה ולא סכל ולא נבהל או עוזב, וענין אמרנו לא לואה, שמציאותו יש בה די להמצאת דברים אחרים וזולתו, וענין אמרנו ולא סכל, שהוא משיג כלומר חי, כי כל משיג חי, וענין אמרנו לא נבהל ולא עוזב, כי כל אלה הנמצאות הולכות על סדר והנהגה לא נעזבות והוות כאשר יקרה, ^פ אלא בהיות כל מה שינהגוהו הרוצה בכוונה ורצון, ואחר כן השגנו כי זה הנמצא אין אחר כמוהו ואמרנו כי הוא אחד הענין הרחוק הרבוי, הנה כבר התבאר לך ^ע כי כל תאר שנתארה בו, הוא אם תאר פעולה, ^פ או יהיה ענינו שלילת העדרו אם היתה הכוונה בו השגת עצמו לא פעולתו, ולא תעשה גם כן אלו השלילות ולא תתירם עליו יתעלה אלא ^צ בפנים אשר כבר ידעת, שפעמים ישולל מהדבר מה שאין דרכו שימצא לו, כמו שנאמר (נ) בבוהל לא רואה. ואתה האישי המעיין במאמרי זה יודע, כי זה הרקיע הוא גשם מתנועע, שבכר ידענו וזרתותיו ואמותיו וידענו ^פ שיעור חלקים ממנו ורוב תנועותיהם, נלאה שכלנו כל הלאות מהשיג מהותו, עם היותנו יודעים שהוא בעל חומר וצורה בהכרח, אלא שאינו זה החומר אשר בנו, ולזה לא נובל לתארו אלא בשמות בלתי מקיימים לא בחיוב המקיים, שאנחנו נאמר כי השמים לא קלים ולא כבדים ולא מתפעלים, ולזה לא יקבלו

אפודי

ם אלה בהיות כל מה וכו', שאלו הנמצאות אינן נעזבות אלא שהולכות כסדר ובהיותם שלמה בחוק הפעל כדנזן וככוונה לו אלו יתעלה יסיון לו כוונה וזמן: ע כי כל חלק שנתארה בו, ר"ל התארים המותרים לעשות לו יתעלה אם חלק הפעולות כמו רחום ומתן וכו': ^פ או יהיה ענינו שלילת העדרו, ר"ל אם נחלק לו איזה חלק חיוני כמו אחד וקדמון וחסד וכו', אין הכוונה בחלק ההוא החיוב אלא שלילת העדרו, המשל כשנתארה לו יתבאר אחד אין הכוונה חיוב האחדות כי האחדות היא מקרה אלא הכוונה בו שלילת הרבוי וכשנתארהו קדמון הכוונה שאין למציאותו סבה וכן התארים האחרים כאשר ביאר הרב: ^צ בפנים אשר כבר ידעת, ר"ל והוא השלילה הכוללת תדקדק על הנעדר: ^ק שער סלקים, ר"ל מספר הגלגלים:

שם טוב

מתוקנת בכלל בחיוב המושכל מהשכל, מפני אלו העניינים נאמר שהוא חכם ויכול ורוצה לא שנתאר לו אלו התארים שיהיה מחוייב המציאות חכם ויכול ורוצה עד שיהיה החומר זולת המתואר כי כבר ביארנו שזה שקר, אבל הכוונה שחומר יכול שאינו לואה ואמרנו חכם שאינו סכל, ורוצה שאינו נבהל ולא עוזב, וענין אמרנו שאינו לואה שמתארתו יש בה די להמצאת הדברים אחרים וזולתו, וענין אמרנו ולא סכל שהוא משיג כלומר חי, וענין אמרנו לא נבהל ולא עוזב כי כל אלו הנמצאות הולכות על הסדר והנהגה לא נעזבות והוות כאשר יקרה אלא בהיות כל מה שינהגוהו הרוצה בכוונה ורצון א"כ לא התוארים אשר השגנו בו הם על דרך השלילה לא על דרך החיוב והתואר, ואחר כן השגנו שזה הנמצא אין אחר כמוהו ואמרנו שהוא אחד הרצון בו

הרחקת הרבוי, הנה כבר התבאר כי כל תואר שנתארה בו הוא אם תואר פעולה, ואלו הפעולות אינם נעזבות עליו הפעולות כמו רחום ומתן וככוונה נמה שער, או יהיה ענינו שלילת העדרו, אם יהיה הכוונה בו השגת עצמו לא פעולתו. אחר הזכיר הרב שלא יעשה האדם כל השלילות שיוכל לעשות כי יש מהשלילות מה שא"כ שנתארים עליו וזה השלילות המיוחדות אבל השלילה המכוללת היא אשר ידקדק עליו, כי לא אמר שש"י הוא בלתי רואה כי תלת בלתי רואה הוא שפיקד מן הנשמה מה שדרכו שימצא בו, ואם היה הדבר כן השלילות ישובו חיוניים וכמו שהחיוניים לא יתעלה עליו גם השלילות המיוחדות יבואו אל החיוניים, לכן ביאר הרב שצריך שניבן בשלילה זו יתעלה השלילה הכוללת וזאת תהיה שלילה גודקת, וזה אמרו ולא תעשה ג"כ אלו השלילות ולא תשלחם עליו וכו'. אלא בפנים אשר ידעת, כי זה הדבר יעשה שפעמים ישולל מהדבר מה שאין דרכו שימצא לו כמו שנאמר ביוכל לא רואה וכן נאמר לשם וכו' שהוא בלתי לואה לא כמו שגא' שראוי לא יושן ולא יסין כי הוא מדרבוי שינוס וכן וזאת השלילה לא ידקדק על הבורא, הנה השלילה המיוחדת תדקדק כשתשלול ממנו הכסרונות הנה תדקדק כשתגזור שתהיה מדרבוי שימצא בו הנה השלילות אשר ידקדק עליו יתעלה כמו אמרנו הנקודה בלתי מתנועעת אשר אין בה כח על התנועה ככה נאמר הנה לא ינוס וכו', ואחר שביאר הרב כי תאר השם בשלילות הוא תואר אחתי ונתנתי שתהיה השלילה כוללת לא מיוחדת רצף להבין דמיון לזה מהדברים הגלויים לנו, כי השמים עם שהם נשניים נראים לחוש והאדם יודע בהם שהם גשמים מתנועעים וידענו שער גוליהם וכו' ידענו הכוכבים הנמצאים להם ורוב תנועות החלקים ג"כ נלאה שכלנו תכלית הליאות מהשיג מהותו עם שגדע שהוא בעל חומר וצורה בהכרח אלא שאינו זה החומר שלנו ולזה לא נובל לתארו אלא בשמות בלתי מקיימים לא בחיוב המקיים, כי אנחנו נאמר שהשמים לא קלים ולא כבדים ולא מתפעלים ולזה לא יקבלו הווים והפסד הווים אפי' הם לא יקבלו וזהו שם

קדש

ממנו. ודעתך ברצון והכחמו ישוב כולו אל יריעתו עצמו וזולתו, ויריעתך שהוא יודע עצמו כאלו היא יריעה במתחייב כללי מתחייב עצמו לא באמתות עצמותו שהוא המציאות הנגמר בלי מהות נוסף, ואם תאמר איך תורד אל יריעת האל אמר שחזק במסות שיריעתו נמנעת ושהוא לא ידענו וזולתו אשר יצויר שיריעה שפולתו ותאמיר ומציאות השלום מאתו והרחקת היריעות ממנו ושהבנת מציאות בלי מהות כאשר אין לו בעצמו מציאות בלי מהות שקר, ומציאות בלי מהות נוסף אינו אלא לא א"כ לא ידענו וזולתו, (נ) בבוהל לא רואה, ר"ל

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נח נט

יכלו פעולה, ואינם בעלי מעם ולא בעלי ריח וכיצא באלו השלילות, כל זה לסכלותנו בחומר ההוא, ואיך יהיה ענין דעותינו כשישתדלו להשיג הנקי מהחבר הפשוט בתכלית הפשיטות המהויב המציאות אשר אין עלה לו, ולא ישיגו ענין מוסף על עצמו, השלם אשר ענין שלמותו שלילת החסרונות ממנו כמו שבארנו, שאנחנו לא נשיג זולתי ישותו לבד, שיש נמצא לא ידמה לו דבר מכל הנמצאות אשר המציאם ולא ישתתף להם בענין בשום פנים, ואין רבוי בו ולא לאות להמציא מה שזולתו, ושיחכו לעולם יחס רב החובל לספינה, ואין זה גם כן יחס אמתי ולא דמיון אמתי, אבל הוא להישייר השכל שהוא יתעלה מנהיג הנמצאות, הענין שהוא יתמיד וישמור סדורם כמו שצריך, והנה יתבאר זה הענין ביותר רחב מזה. וישתכח מי אשר בהשקף הדיעות עצמו תשוב השגתם קצור השגה וידיעה וכשישיקפו חיוב פעולותיו מרצונו תשוב ידעתם סכלות, ושישתדלו הלשונות להגדילו בתארים, ישוב כל הפלגת דברים לאות וקצור:

פרק נט יש לשואל שישאל ויאמר, אחר שאין תחבולה בהשגת אמתת עצמו, והמופת מכריח שהדבר המושג הוא שהוא נמצא לבד, ותארי החיוב כבר נמנעו כמו שבא עליו המופת, באי זה דבר יפול היתור בין המשיגים, א"כ אישר השיגו משה רבינו ע"ה ושלמה הוא אשר ישיג האיש האחר מקצת דורוש החכמה, וזה אי אפשר בו תוספת, אבל כן המפורסם אצל בעלי

שם מוב

חוס ולא קור ולא לחות ולא יונק ואינם לא בעלי טעם ולא בעלי ריח וכיוצא באלו השלילות כי לא נודע בהם אלא שהם בעלי חמר וזורה ומרסם וזורסם אינו דומה לדבר שכלל זה תכלית הידיעה בהם. ואם זה יקרה בדברים הנשחיתים ככל שכן שיהיה דשהשתדלו להשיג הנקי מהחומר והוא אינו מורכב מחמר וזורה והוא פשוט בתכלית הפשיטות כי אינו מורכב ג"כ מחלקים בעלי תכונות ואינו מורכב ממציאות ומחות למה שהוא מחוייב המציאות, והנה בעצמותו אין שום ההכרח ואין להעלה ממנו שבה שייחיוהו ואין לו שום תואר נוסף על עצמותו השלם אשר יתחייב בעבור זה כשנשיג שום שלמות ממנו שזה השלמות לא נדעו אלא על שלילת החסרונות, וזאת הראיה גדולה הערך כ"ל הדברים הרחוקים ממנו במקום לא נדע אותם אלא בשלילה בדברים הרחוקים ממנו במציאות ומחות על אחת כמה וכמה, הלא ידעת אמרם העו"כ אין לו לא אכילה ולא שתיה ולא קנאה ולא תחרות אלא נדיקים וישנים ולא נשיג שאנחנו לא נשיג מהש"ת אלא שהוא נמצא לבד ולא ידמה לו דבר מכל הנמצאות אשר הוא המציאם למה שכלם מציאותם בלתי מהותם ובהם עלולים לו והוא עלה להם וכלם יש להם רבוי ואין בו רבוי לא מחמר ולא מזורה ולא מכמות ולא ממציאות ומחות, ולכן לא ידמה לשום דבר ולא לזאת להמציא מה שזולתו ולכן נאמר עליו שהוא יכול ושיחכו לעולם יחס רב החובל לספינה ואין זה ג"כ יחס אמיתי ולא דמיון אבל הוא להישייר השכל שהוא יתעלה מנהיג הנמצאות שהוא יתמיד וישמור סדורם כמו שצריך בענין יותר רחב ויותר גדול מרוב החובל, וישתכח מי אשר בהשקף הדיעות עצמו תשוב השגתם קצור, דע כי השגת כל דבר יהיה בשני אופנים אם בידיעת עצמות הדבר, אם בידיעת פעולותיו אשר הם נמשכים מהעצמות, ודע כי הסכלות ממנו העדרי ותמנו קניני, ואחר שיהיה זה מה שכיון הרב בזה השגה הוא זה, וישתכח מי אשר בהשקף השכלים עצמו תשג השגתם קצור ויזהר בו סכלות העדרי שלא כספיק להשיג מהותו בשלמות כי לא נדע איך ייירי עצמו. וכשישיקפו חיוב פעולותיו מרצונו, והרצון בו איך יחוייבו הפעולות מרצונו כי החיוב והרצון בלתי מסכימים כי תשוב ידעתם סכלות קניני, ולכן לא נדע מהשם יתעלה שום דבר לא מעצמו ולא איך יתחייבו הפעולות מרצונו כי אם היה שנדעו היינו יודעים את עצמו ולכן נאמר ויעבור ה' וכו' כי העביר ממנו עצמותו שהוא ה' הראשון, והעביר גם כן איך הפעולות מתחייבות מרצונו ותשוב ידעתנו בזה סכלות גמורה: וכשישתדלו להשיגו להגדילו בתארים ישוב כל הפלגת דברים ליאות וקצור, ליאות בשלילת החסרונות, וקצור בתואר הפעולות, אם כן יתרחם על כל ברכה ושלמות ועל כל תהלה אשר תתארו על מה שנשיג מעצמותיו, והכן זה:

פרק נט יש לשואל שישאל ויאמר אחר שאין תחבולה בהשגת אמתית עצמו והמופת מכריח כי הדבר המושג הוא שהוא נמצא לבד ושתוארי החיוב כבר נמנעו כמו שבא עליו המופת, א"כ כשידע האדם שהוא נמצא לבד ואי אפשר שיש לו שום תואר חיוני אם כן באי זה דבר יפול היתור בין המשיגים, אם כן אשר השיגו מרע"ה ושלמה הוא מה ששיג איש אחר מקצת דורוש החכמה וזה אי אפשר בו תוספת והדבר זה מפורסם אצל בעלי התורה ואצל הפילוסופים, אלא בעלי תורה אמרם ז"ל משה מחיה בפני עצמו אחר מחיה בפני עצמו, ואצל הפילוסופים ג"כ יתקבץ

קישקש

כן חומר בשם יתברך בלתי לזאת שאי אפשר בו הלאות בכל עת ובשום זמן:

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נמ

בעלי התורה וגם אצל בעלי עין הפילוסופי כי היתרון בזה הרבה. * דע כי הענין כן, ושהיתרון בין המשגיגים עצמם מאד, כי כמו כל אשר יוסיפו בתארי המתואר יתייחד יותר ויקרב המתאר להשגת אמתו, כן כל מה שתוסיף בשלילה ממנו יתעלה תקרב אל ההשגה, ותהיה יותר קרוב אליו ממי שלא שלל כלל, מה שבבאר התבאר לך במפות שליטתו, ¹ ולזה יבאר אדם אחד שנים רבות בהבנת חכמה אחת (6) ואמת הקדמותיה, עד שיקרה אמת, תהיה תולדת החכמה ההיא כולה, שנשלל מהבורא ענין אחד והודיע במפות שהוא שקר שייוחס לו הענין ההוא, ואחד מן המקצרים בעיני לא יתבאר לו זה במופת ויהיה הענין אצלו מסופק, הימצא הענין ההוא לבורא או לא ימצא לו, ואחד מחשובי העינים יחייב לו הענין ההוא אשר התבאר שליטתו ² כמו שאביא המופת שהוא אינו נגש, ואחר יספק ולא ידע אם הוא נגש או לא נגש, ואחר יגזור שהוא נגש ויקדם פני הבורא בזאת הכוונה, ראה כמה בין שלשה האנשים מן ההבדל, הראשון בלא ספק הוא יותר קרוב אל השם, והשני רחוק ממנו, והשלישי יותר רחוק, כן בשנתי הרביעי התבאר אצלו במופת המנע ההפעליות בחקו יתעלה, ולראשון אשר הריחק הנשמות לא התבאר לו, יהיה זה הרביעי בלא ספק יותר קרוב אל השם מן הראשון, וכן תמיד, עד אם ימצא איש שיתבאר אצלו במופת המנע דברים רבים ממנו יתעלה הם אצלנו (3) איפשר שימצאו לו (3) או יבואו מאתו, ³ (7) כל שכן אם נאמין לו מהווי, יהיה האיש ההוא יותר שלם ממנו בלא ספק, הנה כבר התבאר לך כי כל אשר התבאר לך במופת שליטת דבר אחד ממנו תהיה יותר שלם, וכל אשר תחייב לו דבר מוסף, תהיה מדמה ותרחק מידעת אמתו, ובאלו הפנים צריך שיתקרב להשגתו ובחקירה

אפודי

שם טוב

פרק נמ א דע כי הענין כן ושהיתרון וכו', ר"ל דע שהענין כן וכו' להשגת אמתו יתעלה ואפשר כי יש יתרון בין המשגיגים. פירוש אחר דע שהענין כן שאמר הענין מרע"ה ושלמה הוא אשר יצוי האחד מדורש החכמה אמנם יש יתרון בין המשגיגים אשר למטה מהם יתרון עולם: ב להשגת אמתו, ר"ל להשגת אמתו המתואר: ג ולזה יקריב האדם שנים וכו', ר"ל מזד שכל אשר תוסיף בשלילה ממנו יתעלה תקרב אליו ולזה יסרח אלד שנים רבות וכו': ד כמו שאביא המופת שהוא וכו', עכשיו עשה משל מאלו הסוגים חלוקות ששש, ורוצה לומר המשל בזה שאם אחד ביאר שהוא יתעלה אינו נגש כמו שאביא עליו המופת בזה הספר ואחר יספק בו: ה כ"ש אם נאמין זה מחוייב וכו', ר"ל שאם אנחנו נאמין בו יתעלה שיהיה דבר מה מחוייב בו יתעלה אמתו בלא במופת הספקו ההוא שאלו מחוייבים בו יתעלה א"ל שיהיה אין ספק שזה האיש אשר באר במופת המנע הדבר שאנו מחוייבים בו יתעלה הוא יותר שלם ממנו: ו שהיה מדמה, ר"ל אם תחייב לו יתעלה דבר מוסף על עולמו תהיה מה שחייבנו לו יתעלה מפעלי הדמיון לו לפי השכל אין בו יתעלה שום דבר מוסף כמו שגאנו למעלה:

אנשים אחד ידע במופת שהשם אינו נגש ושאר שקר שיוחס לו הענין ההוא, ואחד מן המקצרים בעיני לא יתבאר לו זה במופת ויהיה הענין אצלו מסופק וכו', ואחד מחשובי עינים יחייב לו שהוא נגש, ראה כמה הבדל יש בין ג' האנשים האלה, כי הראשון בלי ספק הוא יותר קרוב ושהני יותר רחוק ממנו והשלישי יותר רחוק. כן בשנתי הרביעי יתבאר אצלו המנע דברים רבים ממנו הם אצלנו אפשר שימצאו לו או יבואו מאתו הוא יותר קרוב אל השם מאשר יאמין שהדברים אצלו הנמשכות הם נמשכות לו ובאלו הפנים קרוב השלמים אל השם יתעלה: הנה כבר התבאר לך כי כל אשר יתבאר לך במופת שליטת דבר אחד ממנו תהיה יותר שלם וכל אשר תחייב לו דבר מוסף תהיה מדמה ותרחק מידעת אמתו, ובאלו הפנים יתקרבו המשגיגים להשגתו עד שיועז שקרות כל מה שהוא עליו שהוא שקר שיתואר השם יתעלה בו לא שהענינים יתקרבו אליו כהשיג ממנו תוארים עצמיים על דה החיוב באופן שמחייבים דבר שהוא

קרקשקש

במפות אצל האחד והוא הייתה בלתי נגש והוא מסופק אצל השני והשלישי מחוייב לו הענין ההוא: (3) אפשר שימצאו לו, ר"ל כמו תואר שלמותו: (3) או יבואו מאתו כמו תארי פעולות. (7) כל שכן אם נאמין זה מחוייב, ר"ל אם נאמין זה מחוייב שימצאו לו או יבואו מאתו והוא בלא מופת על ביטול זה או יהיה

פרק נמ (6) ואמת הקדמותיה. אמת תהיה תולדת החכמה היותה כלה בשלול מהבורא יתברר ענין אחד שיועז במופת שהוא שקר. הוכיח השלשה בכלל ולא ביאר הענין בשלל האחד והענין ההוא מסופק אצל הענין והענין ההוא מחוייב אצל השלישי, והאחד ביאר בפרס הענין המשולל

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נט

ובחקירה עד שיועד שקרות כל מה שהוא עליו שקר, לא שהתחייב לו דבר י' על צד שהוא ענין בוסף על עצמו, ה' או שהענין ההוא שלמות בחקן כאשר תמצאוהו י"למות בחקנו, ט' (ס) שהשלמות כולם קצת קנינים, ו' ולא כל קנין ימצא לכל בעל קנין. ודע שאתה שמתחייב לו דבר אחד יהיה רחקך ממנו

שם מוב

שהוא נוסף על עצמו או שיחסנו שמה שהוא שלמות לנו הוא שלמות בחקן בעבור שהתארים ההם הם שלמות בחקנו: ואחרו שהשלמות כלם הם קצת קנינים ולא כל קנין ימצא לבעל הקנין, הרצון כי הראים ש"א שנתארכו ויתעלה מהם שהוא שלמות בחקנו שיהיה שלמות בחקן, שהשלמות כלם הנמצאות בזמן האדם הם קנינים וכל קנין הוא מחדש בבעל הקנין כי קודם קנינו הקנין היה נעדר ממנו ואם היינו מתארים השם בשלמות היה בעל קנין והיה השלמות מחדש אליו אחר שהיה נעדר השלמות ההוא וזה שקר כי הוא אינו נעדר משום דבר, וא"כ מזה הדבר א"ל לאחר כי בו ית' בשום שלמות שיהיה בחקנו, וגם מזה אחר א"ל לתארו בשלמות. שאם יהיה ית' שלם מכל הקנינים היו בו שני הפכים, הנע עומך הרחמנות והאכזריות הם מדות שהם שלמות והם הפכים ואינם נמצאים בבעל קנין אחד הא הם היו בשם ויתעלה כל השלמות היו בו שני עניינים הפכים זה לזה וזה שקר, א"כ אי"ל לתארו בשלמות בחקן בעבור שהוא שלמות בחקנו, בעבור כי כל שלמות יעטרנו אליו שתי חסרונות, ראשונה שהשלמות היא מחדש, וגם מזה אחר חסר שומאלו הפכים יחד, ומ"ל הרב שהשלמות כלם הם קצת קנינים, לפי שכל שלמות הוא קנין ולא כל קנין שלמות כי כבר יש קנינים רבים חסרים, מ' אחר ולא כל קנין שלמות נמצאים בבעל קנין אחד כי לאדם לא ידע לו כי מניי השלמות כי אין לאדם קנין העוספות שהוא שלמות ואם היינו מתארים לשם שלמות כשלמותנו יהיה בו חסר השלמות כאשר אנו חסרים מקצתם א"כ אין ראוי לתאר לו שלמות מזה שהוא שלמות בחקנו כי אין בחקנו שלם כל השלמות, מ"א שהשלמות כלם הם קצת קנינים כי הקנינים מהם פחיתות ומהם שלמות וכל קנין הוא בבעל הקנין והוא דבר נוסף ע"ע וגם שלמות אחרים כי כל קנין ימצא בבעל הקנין כי מה שהוא שלמות לא יחוייב שיהיה שלמות לאחר, ואם היה הוא בעל הקנין והנה אם הוא נמצא בו לא יחוייב שימצא באל ית' ואס"ל קנין נגמל בעל הקנין. מ' אחר השלמות יאמר על קנין הנעדר בבעל הקנין כשיגיעו זה יקרא שלמות, כלומר שהוא משלים חסרון מה המתחדש בבעל הקנין שלא היה לו וסיומן מהמובדל ישוב קנין להיות קשה ההפך א"כ השלמות בזה מה חסרון לבעל השלמות כי יקריבוהו חסרון לשלמות ולולא החסרון לא יוכל עליו שם שלמות ולא יגיעו ומה הדבר לא יוכל על השם שום שלמות כי הוא ית' לא ייוחס אליו שום חסרון, ולזה האור הרב שלא ייוחס לו אחד ממניי השלמות המיוחסים לחסר כי בו יקדמו חסרון אליהם שהם בחקנו והם בנו קצת קנינים וקצתם בלתי קנינים כי היותם בנו בלתי קנינים מפני שהם בנו בזה וביצירתם לטובל הם קצת קנינים והוא הפועל ג"כ שהם בהכרח בנו ליצירתם אל הפועל אבל הרוב ממנו ישארו שלמותנו בזה בלתי נשלמים, אמנם האל ית' הוא בפועל תמיד נקי מן החסרונות ולא ייוחסו אליו אחד ממניי השלמות המיוחסים אליו, והאמת

אפירי

ז על דבר שהוא ענין מוסף ע"ע, וזהו דעת מאמיני התארים שהמאמינים האחרים מוספים על עצמו ויתעלה: ה' או שהענין ההוא שלמות בחקן כו', ר"ל שמתחייב לו ויתעלה האחרים ותחשוב שהתארים ההם הם שלמות בחקן בעבור שמתאם שהתארים ההם הם שלמות בחקנו, וחלם הכה אינה נזרחה האחרים עניינים כי ויתעלה, אבל הכה אינה נזרחה לקנות להמון שהוא ויתעלה שלם בתכלית השלמות לפי שהמון היו נזרחה לו ויתעלה הענינים אשר היו שלמות בחקנו: ט' שהשלמות כולם כו', ר"ל שהשלמות כלם הם קנינים ואין כל קנין השלמות נמצאים בבעל הקנין בפעל לפי שיש מהם הפכים זה לזה הנע עומך הרחמנות והאכזריות והם הפכים וא"ל שימצאו בנושא אחד ואם היה הוא מתאר בשלמות ויהיו כל הקנינים נמצאים בו יהיו בו שני הפכים וזה שקר ש"א שיהיו שני הפכים בנושא אחד: פ"א שהשלמות כלם הם קצת קנינים וכו', ר"ל הראים ש"א שנתארכו ויתעלה בשלמות בחקן בעבור שנתארכו שלמות בחקנו, שהשלמות כלם הנמצאים בזמן האדם הם קנינים וכל קנין הוא מחדש בבעל הקנין כי קודם קנינו הקנין היה נעדר ממנו, ואם היינו מתארים השם יתבדך בשלמות היה בעל קנין והיה השלמות מחדש אליו אחר שהיה נעדר השלמות ההוא וזה שקר כי הוא אינו נעדר משום דבר ולא יעדר ולא היה לו העדר וא"כ מזה הדבר א"ל לתאר לו יתבדך שלמות: י' ולא כל קנין ימצא לכל בעל קנין, ר"ל גם מזה אחר א"ל לתארו ויתעלה בשלמות שאם היה ויתעלה שלם מכל הקנינים היו בו שני הפכים לפי שאין כל הקנינים השלמים נמצאים בבעל קנין, הנע עומך הרחמנות והאכזריות הם מדות שלמות והם הפכים ואינם נמצאים בבעל קנין אחד ואם היו לו יתבדך כל השלמות היו בו שני עניינים הפכים זה מזה וזה שקר, אם כן א"ל לתארו ויתעלה בשלמות בחקן בעבור שהוא שלמות בחקנו כי כל שלמות יעטרנו אליו שתי חסרונות כמו שבראנו, ומ"ל הרב כי השלמות כלם הם קצת קנינים מפני זה אחר מלת קנין לפי שכל שלמות הוא קנין ולא כל קנין שלמות כי כבר יש קנינים רבים חסרים: פ"א ולא כל קנינים שלמות נמצאים בבעל קנין אחד, כי האדם לא ידע לו כל קנין השלמות כי אין לאדם קנין העוספות שהוא שלמות ואם מתארים הש"י השלמות כשלמותנו יהיה בו חסרון השלמות כאשר אנו חסרים מקצתם א"כ אין ראוי לתאר לו יתבדך שלמות בחקנו מזה שהוא שלמות בחקנו כי אין בחקנו שלם מכל השלמות, וממה שאמר הרב שהשלמות כלם הם קצת קנינים יחוצר ההקצת, כל שלמות הוא קנין וכל קנין היה הוא חדש דבר לא היה בבעל הקנין א"כ כל שלמות הוא חדש דבר לא היה בבעל הקנין, וממה שאמר הרב לא כל קנין ימצא לכל בעל קנין ויתבאר ההקצת, וכל קנין השלמות י' מהם קנינים הפכים וכל קנינים הפכים י' אי אפשר שימצאו בנושא אחד א"כ כל קנין השלמות א"ל שימצאו בנושא אחד, וידעו שהשלמות כלם הם קצת קנינים כי הקנינים מהם פחיתות ומהם שלמות והקנין הוא בבעל הקנין, הנה התחייב כל דבר על דבר שהוא ענין מוסף על עצמו גם כי כל קנין ימצא לכל בעל קנין כי מה שהוא שלמות נמצא

קרישקש

הבית או קנין הבהמות או קנין עושר ונכסים. ולא כל קנין ימצא לכל בעל קנין, ירצה בו מה שאמר החכם ואולם בחכמה ובשכל

יהיה האיש יותר שלם ממנו בלא ספק: (ס) אמר שהשלמות הם קצת קנינים, מפני שאין כל הקנינים שלמות אמיתות בקנין

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נ"ז

ממנו בשני פנים, ב' האחד להיות כל מה שתחייבוהו הוא שלמות לנו, ו' והשני שהוא אינו בעל דבר אחר. אבל עצמו הוא שלמותו כמו שבארנו, וכאשר הרגיש כל אדם שאי אפשר להגיע להשגת מה שבבחנו שונשני כי אם בשלילה, והשלילה לא תודיע דבר מאמתת הענין אשר נשלל ממנו הדבר אשר נשללו, בארו בני אדם כולם העוברים והבאים, שהבורא יתעלה לא ישיגורו הדעות, ולא ישיגו מה הוא אלא הוא, ו' ושהשגתו הוא הלאות מתכלית השגתו, וכל הפילוסופים אומרים נצחנו בנעימות, ונעלם ממנו לחזק הראותו כמו שיעלם השמש מן העינים החלושים להשיגו, וכבר האריכו בזה במה שאין תועלת לשנותו הנה, ו' והמופלג הנאמר בזה הענין אמרו בתלים, לך דומיה תהלה, פי' השתיקה אצלך הוא השבח, וזה המרצת דברים עצומה מאד בזה הענין, שאנחנו כל דבר שנאמר אותו שנכון בו הגדולה ושבח, נמצא בו מעמם אחד בחקו יתעלה ונשיקו בו קצת חסרון, אם כן השתיקה יותר ראויה, וההשתקפות בהשגת השכלים כמו שצוה השלמים ואמרו, אמרו

שם טוב

אמרי

באחד לא מחייב שיחיה שלמות בזהו ואם הוא בעל קיין, והנה אם הוא נמצא בנו לא מחייב שימלא בלתי יתבצר ואילו אם נניח שהוא בעל קיין ואחרי תחשבו שנין הוא שלמות בחקו כמלא שבו שלמות בנו: ב' הראשון להיות כל מה וכו', וזהו אמרו לו שהענין הוא שלמות בחקו וכו': והשני שהוא אינו וכו', וזהו אמרו לו שהענין הוא נוסף על עצמו, פירש מאריש"ר אדרס ז"ל בחקו השלמות הוא קיין על הקיין הנעדר שבעל הקיין כשיגיעו וזו יקרא שלמות, כלומר שהוא משלים חסרון מה המחדש לבעל הקיין ענין לא היה לו חסר מה מובל יבוא קיין והוא כהיותו קשה הסכרה ח"כ מה מיוח בזה מה חסרון לבעל השלמות כי יקדמו חסרון השלמות ולולא החסרון לא יכול עליו שם השלמות ולא יגיעו ומה הגד לא יכול שם השלמות על שם יתבצר כי הוא יתבצר לא יחיה אלו שם חסרון, ולזה אמר הרב שלם ייחוסו לו אחד מהם השלמות המיוחדים אלינו כי בו חסרוננו חסרון אליהם שם בכחם והם בנו קצת קנינים וקצתם בלתי קנינים כי היותם בנו בלתי קנינים מפי שם בנו בזה ובליחאם לפועל הם קצת קנינים והוא הפועל גם שהם בהכרח בו ליחאם אל הפועל אבל הרוב ממנו ישתרו שלמותו בזה בלתי נשלמים, אמרם האל יתבצר הוא פועל חסיד נקי מן החסרונות ולא ייחוסו לו אחד ממיני השלמות המיוחדים אלינו, פירוש אחר בלשון קצת שהשלמות כלם הם קצת קנינים ולא כל קיין הוא שם כי קנינים חסרים ואם נמלאים בבעל הקיין השלם היה חסד ולא היה שלם בעל הקיין שהוא שם: מ' אבל עצמו הוא שלמותו, ר"ל אבל על דרך האמת עצמו יתבצר הוא שלמותו ולא דבר אחר: נ' ולא ישיג מהו אלו הוא, ר"ל שלא ידע הכל כי לא, פירוש אחר שלא ישיג שום דבר עצמו אלא שישו שהוא נמצא לבד: ס' ושהשגתו הוא הלאות, ר"ל ששגתו בו יתעלה הוא לבאר במדות שאל"ה שיהיה יודע מהותו ויתעלה בזה שנין תועלת לשנות דברים: ע' והמופלג הנאמר, ר"ל הדבור החזק האמתי שנאמר באלר

והאמת כי מה שכיון הרב בזה הלשון הוא פתוח, כי לא מה שניאר כי כל אשר יתבאר לו במדות שלמות דבר אחד ממנו תהיה יותר שלם וכל אשר תחייב לו הדבר תהיה יותר רחוק בין שיהיה ענין נוסף ע"פ אם נעבור שיחשוב שמה שהוא שלמות לנו הוא שלמות בחקו ולכן ראוי שירחקו התארים המחייבים, ואם יאמר אומר שאין ראוי שירחק מהם"י מה שהוא שלמות בחקו אחר לזה שלמות כלם אחר קצת קנינים והם דברים נוספים על ששלמות הדבר ואם היה להם"י נמצא השלמות אשר לנו היה הוא בעל הקיין והקיין הוא מוסף על עצם הדבר, וגם מפנים אחרים א"ל שיתואר השם בדברים שם שלמות לנו כי לא כל קיין שהוא שלמות ימלא לכל בעל קיין כי הקנינים הנמצאים לבעלי חיים והם שלמות להם לא ימלא בזהם כ"א היה מה שימלא בבעלי חיים מהשלמות הקוראים קנינים ימלא להם היה האדם כ"א ממוסד ואם היו התארים אשר הם שלמות לנו נמצאים בהם"י היה אדם כמונו, ולכן לא יחייב שמה שהוא שלמות בחקו יהיה שלמות בחקו, והיה אם אנתנו מחייבים לו דבר יהיה הריחוק ממנו בשני פנים, האחד להיות כי כל מה שתחייבוהו הוא שלמות לנו ואינו שלמות לו אבל הוא חסרון, והשני שהוא אינו בעל דבר אחר אבל עצמו הוא שלמותו כמו שביארנו: וכאשר הרגיש כל אדם שאל"ה להגיע להשגת מה שנבחנו שגשג כי אם בשלילה והשלילה לא תודיע מאמתת הענין אשר נשללו, ביארו האנשים כלם העובדים והבאים שהשם יתעלה לא ישיגוהו הכלים ולא ישיג מהו אלא הוא ושהשגתו הוא הלאות מתכלית השגתו, שיכיר האדם במדות שנתקרב משה בכיורו שלא יוכל להשיגו ולמה שהדברים הם בלתי מושגים לנו אם למיעוט מציאותם כמו ההויל הראשון והקטועה וזמן ונעלם ממנו לחזק הראותו כמו שיעלם השמש להשיגו אדם שעיניו חלושים, לכן אמרו הפילוסופים לא יעדר השגתו ממנו למיעוט מציאותו כי כל הפילוסופים אומרים כי נאמנו בנעימות ונעלם ממנו לחזק הראותו: וכבר האריכו בזה במה שאין תועלת לשנותו, ר"ל שהפילוסופים האריכו בזה ואין תועלת לשנות דברים, ואחר שהביאו ראיה מהפילוסופים הביאו ראיה מכתבי הקדש מה שאמר הרב והאריך הרב לבארו תכלית הביאור: פירוש השתיקה אצלך הוא השבח, וזה המרצת דברים עצומה מאד בזה הענין, הודיע לנו בזה כי כל דבר שאנחנו נאמר אותו

קרישקש

כל קיין ימלא לכל בעל קיין, רוצה הכח שיש לו על הקיין שאם אנתנו בחינים על השלמות שיהיה קנינים אינו מחויב שיגיע לנו אבל אפשר שיהיה מושלם בהם אם לכוונתם ואם לשגת ליבור כמו שאמר הר"ם, ואין כל מי שיש לו שלמות בבח ראוי בהבדל

ובשכל ובפועל הכחות בטבע ואין הקנינים והפעולות בטבע, הרצון בו שאנחנו מושגים מצד הכחות על הקנינים ואין אנהו יתר קבלו אותם לפי שאין קבלתו אותם בטבע אבל מצד ההרגל והלמוד יגיע לנו השלמות שהם קנינים, ולזה אמר לא

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נט

פט 89

אמר בלככם על משכבכם דומו סלה, וכבר ידעת אמרתם המפורסמת (אשר מי יתן והיו כל המאמרים כמותה), ואני אוכרה לך בלשונה, ואע"פ שהיא ידועה, להעריך על עניניה. אמר, ההוא דנחית קמיה דרבי חנינא אמר האל הגדול הנבור והנורא האדיר החזק והאמין, אמר ליה סימתינהו לכלהו שבחי דמרך, השתא ומה הני תלת האל הגדול הנבור והנורא, אי לאו דאמרינהו משה באורייתא, ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה, אן לא היוין אמרין להון, ואת אמרת כולי האי, משל למה הדבר דומה, למלך כ"ד שהיה לו אלפי אפלים דנרי זהב, ומקלסין ארזי בשל כסף, והלא נגאי הוא לו. עד הנה הגיע מאמר זה החסיד. והסתכל תהלה שחקו ופאסו רבו וארי החיוב, והתבונן איך הראה כי התארים אלו הונחו לשכלנו לבד, לא אמרנום לעולם ולא דברנו בדבר מהם, ואמנם^ב כאשר הצריך הכרח הדבור לבני אדם בפה שיתקיים להם מעט ציור, ככו שאמרו דברה תורה בלשון בני אדם, שיתואר להם הכורא בשלמותיהם,^ג תכליתנו שנעמוד על המאמרים ההם ולא נקרא שמו בהם אלא בקראנו אותם בתורה לבד, אמנם כאשר באו גם כן אנשי כנסת הגדולה והם נביאים וסדרו זכרם בתפלה, תכליתנו שנאמרים לבד, ועקר זה המאמר באר ששני הכרחים נזדמנו בהתפללנו בהם, האחד מפני שבאו בתורה, והשני סדר הנביאים התפלה בהם, ולולא ההכרח הראשון לא זכרנום, ולולא ההכרח השני לא הסירנום ממקומם ולא התפללנו בהם, ואתה מרבה בתארים. הנה כבר התבאר לך גם כן מאלו הדברים שאין כל מה שתמצאנהו מן התארים המיוחדים לשם בספרי הנביאים, ראוי לנו שנתפלל בהם ואמרם, שהוא לא אמר, אלמלא דאמרינהו משה רבינו לא הוה יכלינן למיטרינהו, אלא תנאי אחר, ואמר ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה, ואז מותר לנו להתפלל בהם, ולא כמו שעשו הפתאים באמת, אשר הסריצו בשבחים והאריכו והרבו דברים בתפלות חברים, ומליצות קבצום, להתקרב בהם לכורא לפי מחשבתם, ויתארו הכורא בהם בתארים, ו' אילו יתואר בהם אחד מבני אדם היה חסרון בחקו, שהם לא הבינו אלו הענינים הגדולים והחשובים הורים משכלי ההמון, ולקחו הכורא יתברך מדרם ללשונותם, ותארוהו וספרוהו בכל מה שיחשבוהו ראוי, וימריצו לשבח בזה^ד עד שיעוררוהו להפעל במחשבתם, וכ"ש אם ימצאו כתוב בדברי נביא בזה יהיה הענין מותר להם שיבואו לכתובים שצריך לפרשם עכ"פ וישיבוים לפשוטיהם ויגורו מהם, ויעשו להם סעיפים ויבנו עליהם מאמרים, ויירבה הטר זה אצל המשוררים והמליצים ואצלו מי שיחשוב שהוא עושה שיר, עד שיחברו דברים קצתם כפירה גמורה, וקצתם יש בהם והשטות והפסד הדמיון, מה שראוי לאדם^ה שישיחוק עליו לפי טבעו כשמעו, ויבכהו עם התבוננות איך נאמרו הדברים ההם בחק הש"י, ולולא חסדתי על חסרון האומרים הייתי מגיד לך מהם מעט עד שתתעורר על מקום החטא בהם, אלא שהם מאמרים חסרונם נראה מאד למי שיבין, וצריך שתתבונן ותאמר, אם היה לשון הרע והוצאת שם רע מרי עצום, כ"ש התרת הלשון בחק הש"י, ותארו בתארים יתעלה מהם, ולא אוכר שהם מרי, אבל חרוף וגדוף בשננה מן ההמון השומעים ומן הפתי ההוא האומרם, אמנם מי שהשיג חסרון המאמרים והם

שם טוב

אפרי

סגנים : פ כאשר הצריך הכרח וכו', ר"ל כאשר הוצרך והוכרח מרע"ה לדבר עם בני אדם מליצותו ויתעלה כדי שיעלה בידם מעט יגור ויתחיל להם סבוכה ויתעלה מאלו פלם בשלמותו וכו': צ צלמיתו שנעמוד על המאמרים ההם, ר"ל תכלית ענינו הוא שנפסקו על המאמרים ההם ונלא לחארו יח' בתארים ההם בשום נד אלא כאשר נקרא המורה וכו': ק ולולא הכרח הראשון, ר"ל סבוכה מרע"ה לחארו ויתעלה נעבור בהמון לא היינו מתארים לו יתעלה : ולולא הכרח השני, ר"ל והוא שכלו אנשי כנסת הגדולה וחקנו בתפלה לא היינו מתארים לו יתב' בתארים ההם אלא בקראנו בזהו לבד : ר וחסה מרכם בתארים, ר"ל זהו מאמר ר' חנינא להסור נבדא : ש אלו יתואר בהם, ר"ל ולו יתואר בהם וכו' : ט עד שיעוררוהו ונפיקו יעוררוהו ויתעלה שיהיה מחפץ מחפלהם : א שיחוק עליו לפי טבעו, ר"ל כשישמע אלו המאמרים המדומים הנפסדים יחזק מהם לפי טבע המפורסם : ב ויבכהו עם התבוננות, ר"ל אמנם כשיבונן לפי שכלו על אלו המאמרים הפחיתים יבכה איך לחארו וכו' : וכל

קישקש

בהכרח שיצא מן הכח אל הפועל אבל אפשר שישיאר על חסרונם אם למעט למד, וזה צריך להרחיק ממנו התארים משני אלו הפנים שחריב לו שיהיו נוספים על עצמו בתחיתם

מורה נבוכים חלק ראשון פרק נט

ההם ויאמרו, הוא אצלי מכלל מי שנאמר בהם ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלדיהם ונאמר ולדבר על ה' תועה, ואם תהיה ממי שיחוס על כבוד קונו אין צריך לך שתשמעם בשום פנים, כל שכן שתאמרם, וכל שכן שתעשה כמותם, וכבר ידעת שעור אישמת מי ישימיה דברים כלפי מעלה, ואין צורך לך בשום פנים שתכניס עצמך לתארי השם בחיוב להגדילו במחשבתך, ולא תצא ממה שסדרוהו אנשי כנסת הגדולה בתפלות ובברכות, וכזה די לפי ההכרח ויותר מד, כמו שאמר רבי חנינא, אמנם שאר מה שבא בספרי הנביאים יקרא ה' בעבור עליו, אבל יאמינו בו מה שכבר בארנו שהם תארי פעולותיו, או להורות על שלילת העדרים, וזה הענין גם כן לא יפורסם להמון, אבל זה הפין מן העיון ראוי ביחידים אשר הגדלת הבורא אצלם אינה שיאמרו מה שאין ראוי, אבל ישלכילו במה שראוי. ונשוב אל השלמות ההערה על דבר ר' חנינא וחכמותיו, לא אמר, משל למלך שהיו לו אלף אלפים דגרי וזהב ומקלסין אותו במאה דגרים, שהיה מורה על זה המשל על ששלמותיו יתעלה יותר שלמות מאלו השלמות אשר יוחסו לו, רק הם מבינים, ואין הענין כן כמו שבארנו במופת, אבל חכמת זה המשל הוא אמרו דגרי וזהב ומקלסין אותו בשל כסף, להורות שאלו אשר הם אצלנו שלמות, אין אצלו יתברך מבינים דבר, אלא כולם חסרון בחקן, כמו שבאר ואמר בזה המשל, והלא נגאי הוא לו. הנה כבר הודעתך שכל מה שתחשבתו מאלו התארים לשלמות, הוא חסרון בחקן יתעלה כשיהיה ממין מה שאצלנו, וכבר היישירנו שלמה לזה הענין במה שבו די ואמר, כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דברך מעטים: **פרק ס** אני רוצה למשוך לך משלים בזה הפרק תוסף בהם לדעת שראוי להרכות תארי בשלילות, ותוסף בהם הרחקה מהאמנת תארי החיוב לו יתברך, הנה שאיש אחד התאמת

ל

אפרדי

ג וכל שכן שחשפה כחוס, ר"ל חשפה שיר ומליצות כחוסם עליו יתעלה: ד ולא תלא ממה שסדרו, ר"ל שלא תלא ממה שסדרו לפני כנסת הגדולה כי כלום שסדרו די ויותר מדי: ה בעבור עליו, ר"ל כשיראה לקרוא נביא אחד בדרך קריאתו יוכל לומר התארים הכתובים בנביא הכוא לא נבד אחר: ו זה הענין ג' לא יפורסם, ר"ל מה שאמרם שהתארים שאמרנו הניבאים אינם אלא חכמי הפסולות או פילות הכפדורים אין ראוי שיפורסם להמון: ז מאלו השלמות אשר יוחסו לו, ר"ל שאלו תאמר המשל ומקלסין אותו במאה דיגרי וזהב היה מורה שלמותיו יתעלה הם יותר ממותם שאנחנו מייחסים לו. אמנם כפי מהותי אחר לפיכך אחר הפסולות ומקלסין אותו בשל כסף וכו' כמו שביאר בפרק כ"ו. שאי אפשר שיהיה דמיון ביניהם, וזה הפרק רומז לענין הפסולות ושאיין ראוי להרכות בהם תארי יתברך וראוי למעט אותם כפי היכולת:

פרק סא ותוסף בהם הכחקה, ר"ל בשלילות מדע ההבדל

שם טוב

כחותו, וכהן ביאר הרב כל חלקי המאמר ביאור נפלא לא יסבול המחלוקת ולא שלא כיון אמרו: ואמר החכם ר' משה הכרובני כי אמרו משל לחלך שיהיו לו אלף דיגרי וזהב, שיהו בעצמו מורה על התוארים אלא שאינם מתינים וזה הפך האמת: ואמר זה החכם כי דברי הרב דרך שלילה ואמר להורות שם אשר אצלנו שלמות אין אצלו מתינים דבר, והשמיט יחכמה המשל שיהיו לו ואמר חכמת זה המשל אמרו דיגרי וזהב וכל זה כפי עומק בחקו וכוונתו להישיר אומתנו אל האמת, והחכם אמר כי תארי הכורה הנמשלים לדיגרי וזהב זה המשל הם תארי פעולות שאמר הרב כי תארי מורים על שלמות בחולותם כחכמי העלילה ואם אינם תארי דאמת, ותוארי הציורף אשר אמר הרב שראוי שיקלו בתאר הכורה גם ולפי' אין מנוח לדקדקו, וגם כי מאמר הרב אצלו מתינים יתוייב שיהיה אצלו זולת מינס והם דיגרי וזהב:

אמר שם טוב הכורה הכללי וההמשלי לא יכוון שיהיה נאות עם הכורה המופתי, ולמה שהמשל הוא הכללי

שם דיגרי וזהב, והמקלסין וקלסיהם שבהם של כסף שגנאי הוא לו, כן במה שאנחנו מקלסים להשיי הוא גנאי לו שאין אנחנו משגינים ממנו שום דבר וכל מה שאנחנו מקלסים שכלם באים לדבר אחד ישיג עניינים משונים וישיג מציאותו והכנהו לעולם והוא נשפע ממנו וכו' למלך לבדו לא לאחר עמו, ולכן היה המשל נאות למשל עם שיהיה דבור כללי, והכן אמרו סיימתינו לכלבו שבהם דמך, כי התלמוד הוא גנוח וכל הדברים אשר אמר אינם נמצאים בהשיי והוא היה מעיד עדות שקר עליו יתעלה, ומה המרין הרב באמרו ולא תאמר שם מרי אכל חרף וגדוף בשגגה מן המון השומעים, ומן הפמי הכוא האומר, אחת מן מה שבהם חסרון המאמרים ויעתיקם ויקבלם הוא אצלי מכלל אשר נאמר בהם ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם ונאמר ולדבר אל ה' תועה ואם תהיה ממי שחוס על כבוד קונו א"כ שתשמעם בשום פנים כ"ש שתעשה כמותם. מכל זה הפרק ונאמר שכל מה שתחשבים באלו התארים שם שלמות שם חסרון בחקן כשיהיה ממין מה שאצלנו, וכבר הזכיר שלמה בזה הענין במה שבו די ואמר, כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דברך מעטים:

פרק סב אני רוצה למשוך משלים בזה הפרק וכו'. למה שהרב אמר בפרק אשר קדם כי כל מה שיוסיט

קרקשקש

משיג לתכלית מה שיצויר לבני אדם שישגיגוהו ומי שלא ידע שההוא תכליתו במותם אשר זכרנוהו הוא סכל והם האנשים בכלל מלבד החסידים והנביאים והחכמים המוטבעים בחכמה: **פרק**

בתחיתם המאמר בתארים. אמר האוהב הגדול הלאות מהשגת השם השגה אך בני אדם כלם לואים בהשגתו אבל אשר ידע בסופת המאמר הטעם השגתו הוא יודע משיג, רוצה לומר

לו שהספינה נמצאת, ולא ידע זה השם על מה הוא נופל, אם על עצם אחד או על מקרה, ואחר כן התבאר לאיש אחר שאינה מקרה, ואח"כ התבאר לאיש אחר שאינה בעל חי, ואחר כן התבאר לאחר שאינה מחצב, ואח"כ התבאר לאחר ^ב שאינה צמח מחובר לארץ, ואחר כן התבאר לאחר שאינה נוף אחד (ה) מחובר חבור טבעי, ואחר כן התבאר לאחר שאינה כעלת צורה שמוחה בכפרשים והדלתות, ואחר כן התבאר לאחר (ז) שאינה כדורית, ואחר כן התבאר לאחר שאינה חדודית, והתבאר לאחר שאינה עגולה ולא כעלת צלעות שוות, והתבאר לאחר שאינה מקשה, הנה הוא מכונן שזה האחרון כמעט שהגיע לציור הספינה כפי מה שהיה באלו התארים השוליים, וכללו השווה למי שצייירה שהיה נשמ מעץ חלול ארוך מחובר מעצים רבים, אשר כבר צייירה בתארי החיוב, אמנם הקודמים אשר המשלנו בהם כל אחד מהם יותר רחוק מציור הספינה מאשר אחריו, עד שהראשון במשלנו לא ידע רק השם לבד, הנה כן יקרוך תארי השלילה לידיעת השם יתברך והשגתו, ^ז והשמר מאד שתוסף שלילת מה שתשלול במופת, לא שתשלול בדבור בלבד, כי כל אשר תתבאר לך במופת שלילת דבר שיחשב מציאותו לשם סמנו, תקרב אליו מדרגה בלא ספק. ובאלו הפנים היו אנשים קרובים אליו מאד, ואחרים בתכלית הרחוק, לא שיש לשם סמנו ויקרב אליו האדם ויורחק ממנו, כמו שיחשבו עורי העינים, והבן לו מאד ^ח ודעו והיה בו שמח. הנה כבר התבאר לך הדרך אם תלך בה תקרב אליו יתעלה, ולך בה אם תרצה, אמנם תארו יתעלה כמחייבות יש בו סכנה גדולה, כי כבר התבאר ^י שכל מה שנחשבהו שלמות, אפילו אם היה השלמות ההוא נמצא לו, לדעת האומרים בתארים ^י שאינו ממין השלמות אשר נחשבהו, אבל בהשתתף השם יאמר לבד כפי מה שבאורנו, הנה בהכרח ^י תצא לענין השלילה, שאתה אם תאמר יודע במדע אחד, ובמדע ההוא שאינו משתנה ולא מתרבה ידע הדברים הרבים המשתנים התדירים להתחדש, מבטלי שיתחדש לו מדע, וידיעתו בדבר קודם היותו ואחר היותו נמצא, ואחר העדרו מן המציאות ידיעה

אשרי

בתוארי השלילה הם מתקדרים אל הסם יותר, רצח לבאר
בזה הם אף הדין בזה שהוא עמוק וקשה שהשלילה יביא
לנו ידיעות בזה"י ולכן הניח משל נפלא מהספינה כי בדיעות
שלימות ברות מחנה יודע מה היא כי בידוע שאינה מקרה
שאינה מקור ושאין ב"ח ואינה נאחז מחובר בארץ ואינה
גוף מחובר חבור עשוי ואינה בעלת צורה פשוטה, ואחר
כי יתבאר שאינה כדורית ושאין ענולה ולא בעלת כללות
שנות ויבואר לך שאינה מקשה, ענה מחובר שגובה
לצורך הספינה במה שעליו אלו התארים השוללים וכאלו
ושגבה כשהיא במעץ חלול ארוך מחובר מעצמי אשר
כבר יורה בגמרי הכיוון : ואמנם כשכיר אחד מהתארים
הקודמים במשלנו כל אחד מהם רחוק מציור הספינה
מאשר אחריו עד שהראשון במשלנו לא ידע רק הסם בלבד,
הנה כי קרובות תארי השלילה ידיעות הסם יתעלה : והשאר
מאד עמוקים עליה מה שחלול בתופת לא שחלול בדבור
בלבד, כי הראשון קרוב להש"ת והשני רחוק ממנו : ובאלו
הפנים היו האנשים קרובים אליו כמו שרמנו במשנה
הנכחד, וזהו שמה ושמה קרובים אליו וגמנים אליו כי
השלילה כמו שאמר ומשה נגש אל הערפל : ואחרו וכן
מה מזה, רומז שבתין כי שלילות אנו מתקדרים אל הסם
ובלבד שזהו בתופת : ואחרו ודעו רומז באחרו ומשה
נגש אל הערפל. ואחרו והיה כי שמה, כי לא יתשוב
אליו, אבל הוא דרך מופתו הסיגו שלמה בחכמתו וישיגוהו
הדרך אשר אל תלך כי תקרב אליו ותלך רק אם תרצה
קוטר ראו שלם אל לעולם, ואמנם תארו ותעלה בתחיותו
שחייבו ישיגוהו, ושאין ממנו השלמות אשר נחשבו אבל
בזה שלמות אחרים שהם ית' יודע בתוך אחד ובחד
לכתחשד מכלתי שתתחדש לו מדע ידיעותו בדרך ואחר

הגדול אשר בין תארי השלילה והחיוב וההסברות וההסכנה ותארי החיוב, פ"א ותוסף במשלים שאמשיל לך בהרחקה מהמחייבת ההנחמה תארי החיוב: ב שאלתי למה מחובר לארץ, ר"ל מפני אי אחר או התאלי מה מחובר לארץ כי כלמה הוא מלמה נעקר ממוקם גדולו: ג והשער מלך חסוסא וכו', ר"ל כשאי אומר שכשמשלול ממנו יתבדך דבר שתתקרב אליו, וזו אם חדש בתוספת חיוב מה ששללת ממנו, ואם ששלול ממנו יתבדך בדבור לבד כי זה אינו כלום: ד ראה לא ודעתי והיה בו שחזק, ר"ל שביקש מה שמעמיה שלא תהיה הקריבה בו יתעלה אלא בשוללות לא בתוארי החיוב: ה ודעתי, ר"ל שאלה תתעסק בתכונות דרי ששלול ממנו יתעלה השלילות בתוספת תהיה שמה שמה שחזקת לך שבידיעת ההכמה תהיה קרוב אליו יתבדך מה שחשש: ו שלל מה שנמצאבה שלמות, ר"ל כבר בארנו שכל מה שנמצאבה שלמות בחקונו אינו נמצא השלמות ההוא בחקו ותפלה, כי השלמות ההוא ביוחס האלו יתעלה ההוא חסרון, ואשלי אס נמצא בהיה השלמות ההוא בחקו יתעלה כחו שיתעברו בעלי החלשים עדין היה מחויב ששלול ממנו יתעלה הענין שחשבה בו שלמות: ז שאלתי ממין השלמות, ר"ל כי ידוע לני האמת שאלן השלמות אשר שחשבה בו יתעלה ממין השלמות: ח תאל לעני השלילה, אש"פ שחשבו לו יתעלה אי מה שלמות עדין תתקדך לומר שאלן

שהקרבן אליו צריך לנבואה ולא יהיה אפשר לחכם להגיע
השלמים מן החכמים, וזה אמרו הנה כבר התנחל לך
כי הרעות תחובה ולא נאמר עליה כל מי שזא חס על כבוד
יש בו סכנה גדולה, ואח"י ביאר שאפי' האומרים בתפארת
ויאמר בשופר, לא יזל לעיני השליה בדרבה, והמשל
שאין בתורה ואינו משקנה דעו דברים המשקנים התדירים

קרעשקע

מתרחבת מצד אחד ותכלה מצד האחר בחרוד עב כנקודה .
והיותך

פרק ס (ה) מחובר חבור טבעי. ירצה בזה שלא יהיה מפועל
אדם. (ז) שאינה כדורית, רוצה בזה שיהיה

מורה נבוכים חלק ראשון פרק ט

ידיעה אחת אין שנוי בה, הנה כבר נלית שהוא יודע לא כמדע כמדענו, וכן יתחייב שהוא נמצא ולא כענין המציאות בנו, הנה ^ב כבר באת בשוללות בהכרח, ולא עמדת על אמתת תאר עצמי, אבל עמדת על הרבו, (ג) והיותך מאמין שהוא עצם אחד יש לו תארים נסכלים, שאלו תחשוב לחייבו לא אתה תרחיק מהם הרמיון באלו התארים הידועים אצלנו, וא"כ אינם ממינים, וכאלו הוציאת העיון כהיות התארים שאמרת שהאל יתעלה נמשא אחד ינשאו עליו קצת נשואים, לא הנושא ההוא כאלו הנושאים ולא הנושאים ההם כאלו הנושאים, ^ד ויהיה תכלית השגתנו בזאת האמונה השתוף לא דבר אחד, ^ה כי כל נוישא בעל נשואים בלא ספק, והוא שנים בגדר (ו) ואם הוא אחד במציאות, כי ענין הנושא בלתי ענין הנושא עליו, והנה יתבאר לך בפרקים מזה המאמר המופת על המנע ההרכבה בו יתעלה, אבל הפשיטות הנמורה בתכלית האחרונה, ואני אומר שהמחייב תארים לאל יתברך מקצר בהשגתו או משתף או השינוי בחלוף מה שהוא, אבל אומך הרחיק מציאות השם מאמונתו והוא לא ירגיש, וביאור זה כי המקצר בהשגת אמתת דבר אחד, ^ז הוא המשיג קצתו ויסקל קצתו, כמי שישני מענין האדם חיובי החיות ולא ישיג חיובי הדבר, והשם יתעלה אין רבוי באמתת מציאותו שיויג ממנו דבר ויוסכל דבר אחר, וכן המשתף לענין אחר ^ח הוא אשר (ט) יצייר אמתת עצם אחד כפי מה שהוא, וחיוב

אפודי

שלימותו כשלמותו וימקד שיבא לענין השלילות : ט כבר נבא בשלילות בהכרח וכו', ר"ל כבר הולכתי לבוא אל השלילות בהכרח, כי אחס המסך שחאמר שאין ידעונו כידיעתנו וסלא תשקעו דבריו הידועים, וא"כ מה שרלית לחייב לו יתעלה והוא מה שאמרת שהוא יודע כמדע לא מוכל לעמוד על המולך ההוא אכל האמר שאין מדעו כמדענו וזהו ענין השלילות ואם כן לא הרווחת מלומה כחייב לו תאר עמי, אבל יגיעך זקק והפסד שאמר אשר תאמר לו י' יודע יהיה סלר חייבו והסלר ההוא נבוא על המחולך ויגיע אל שיהיה הוא יתבדך נושא התארים : י ויהיה הלית השגתנו בנאח וכו', ר"ל הפכית שיהיה לך כשהחייב לו יתבדך חי זה סלר עמי שחאמר שהוא יתעלה נושא חינו כשאר הנושא ויש בו נשוא חינו כשאר הנשואים ויהיה הענין בשמות משתפים לא דבר אחר : כ כי כל נושא וכו', ר"ל משני מה יש סכנה במחייבות לפי של נושא הוא בעל נשואים בהכרח והנשוא והנשוא הם נשים בגדר וא"כ שבתליות הוא אחד, ואם נאמר בו יתעלה נושא נבוא כשאר השגו ביואל אל שיהיה הוא יתבדך מורכב זה שר : ל הוא המשיג קצתו ויסקל קצתו, ר"ל סכלות העדרי : מ הוא אשר יצייר אמתת עמם אחד, ר"ל אמתת המשתף הוא שיאמר שם אחד עמי בדבר אחד וכסם ההוא יאמר לעמם אחד, הנע עמך שם החי הנאמר באלם וישאר בו הסוס והסמור, וא"כ לפי דעת הכי שם משתף לא יאמר אלא שיהיה הענין המשותף בשניהם ענין עמי לא ענין מקרי, וזה יקם לו כי כבר יאמר כי האדם והשלג משתפים בלגות, ואפילו יאמר שם אחדים בלגות וכמו שהאמר במה שחאמר

שהחייב מזה שיש בזה סכנה גדולה, כי כל נושא הוא בעל נשואים והוא שנים בגדר ואם הוא אחד במציאות כי ענין הנושא בלתי ענין הנושא עליו, והתבאר דמופת שזה שר שישבו אל ענין השלילה, ולא ידעו בו דבר, ויבוא אל הפשיטות, הנה כבר התבאר כי האומרים בתארים וחייב הכפירים כי יבואו ששם יתעלה הוא מורכב וההרכבה שר עליו יתעלה : ואחר זה ררס הרב המורה לנאר שמהחייב התארים לאל לא לבד הוא כופר בתארים וכן תארים אכל הוא כופר שמחסי מציאות הנבוא, וזהו ענין דק פילוסופי מולד, והראשונה הניח כי כבר יתאמר אנשים על שלשה פנים או מקרי נכשנת הסם או משקר נכשנתו או השינוי בחלוף מה שהוא, והמקרי ידיעה הוא המשיג עמם אחד על מה שהוא עליו וחייב באמתת ההוא לעמם הסוג ולא יסקל ההכדל, והמשחק הוא אשר יצייר אמתתו

קרישקש

ואם היא מתאחרת עם הנושא אינה עצם הנושא, כי השכל מושגו שיבדיל בין הדברים המתאחרים במציאות, כדבריהם אשר מורכבו סתם אם לא יבדילו במציאות, וכן יבדילו בין החומר והעצירה ויפשיש העצירה מתחומר בלתי עצירה : (ט) יצייר אמתת עצם

שם מוב

ואחר היותו נמצא ואחר העדרו מן המציאות כידיעה אחת אין בה שנוי, הנה כבר נלית שהוא יודע ולא כמדע כמדענו, וכן החייב שהוא נמצא כי אחס תאמר שהוא נמצא ולא כענין המציאות בנו, כי המציאות בנו המכוח וולת המציאות והמציאות בנו היא סכה שיהיה המכוח, ובו י' המציאות המכוח הוא א' ולא נמצא במציאות הנה כבר נבא בשלילות בהכרח : והאומרים כחארים לא לבד לא עמדו על אמתת התארים ולא ידעו אותם אכל יבוא לכפירה ועמדו על דבריו, והיותך מאמין שהוא עצם אחד שיש לו תארים נסכלים שאלו תחשוב לחייבם לו אחס תרחיק מהם כדמיון א"כ כשתאמר שיש לבדורא יתעלה תארים טוספים ע"ע לא הרווחת מלומה בחייבו לו תאר עמי אכל יגיעך בזה הפסד שאמר אשר תאמר לו יהיה לו תואר חייבו והתואר ההוא לא ידעת ממנו מלומה א"כ החושבים שימלא לו יתעלה תארים רבים וכידיעת אותם התארים הידועים בהם יהיה אחד י' ידעו מלומה אכל הוא מחייב להאמין שהוא עצם אחד יש לו תארים נסכלים ששם תחשוב לחייבם לו אחס תרחיק מהם כדמיון באלו התארים הידועים אצלנו וא"כ אינם ממינים וא"כ יבואו לשלילה ויבוא לכפירה. וכאלו הוציאת העיון בחייב התארים שאמרת שהאל י' הוא נושא אחד ינשאו עליו קצת נשואים, ואחר שאין דמות לו עם שום נמצא וחייב שתאמר שהנושא ההוא חינו כמו אל הנושאים ולא אלו הנושאים כאלו הנושאים : ויהיה תכלית השגתנו בנאח תאמות השחק ל' ד"ל, כי השמות המשותפים לא ינשאו בהסכמה ויס בתכלית הדיחוק, ולכן היה ענינו כידיעת השמות המשותפים לא דבר אחר עם שהחייב מזה שיש בזה סכנה גדולה, כי כל נושא הוא בעל נשואים והוא שנים בגדר ואם הוא אחד במציאות כי ענין הנושא בלתי ענין הנושא עליו, והתבאר דמופת שזה שר שישבו אל ענין השלילה, ולא ידעו בו דבר, ויבוא אל הפשיטות, הנה כבר התבאר כי האומרים בתארים וחייב הכפירים כי יבואו ששם יתעלה הוא מורכב וההרכבה שר עליו יתעלה : ואחר זה ררס הרב המורה לנאר שמהחייב התארים לאל לא לבד הוא כופר בתארים וכן תארים אכל הוא כופר שמחסי מציאות הנבוא, וזהו ענין דק פילוסופי מולד, והראשונה הניח כי כבר יתאמר אנשים על שלשה פנים או מקרי נכשנת הסם או משקר נכשנתו או השינוי בחלוף מה שהוא, והמקרי ידיעה הוא המשיג עמם אחד על מה שהוא עליו וחייב באמתת ההוא לעמם הסוג ולא יסקל ההכדל, והמשחק הוא אשר יצייר אמתתו

(ג) והיותך מאמין שהוא עצם אחד. הכוונה בזה אחר שאמרת אומר יודע לא כמדע כמדענו וכן מציאותו וכן כענין המציאות בנו לא חכמתו כחכמתו : (ד) ואם הוא אחד במציאות. יריצה בזה הכנס שההכנס נשואו בו והכמתו עמו והוא אחד במציאות שנים בגדר כי גדר והכנסה שהיא נשואה בלתי גדר הנושא

מורה נבוכים חלק ראשון פרק ס

חייב באמתות ההוא בעצם לעצם אחר, ואלו התארים לפי דעת מי שיחשבה אינם עצם האל, אבל ענינים נוספים על העצם, (י) וכן עוד ³ אשר ישג הדבר בחלוק מה שהוא אי אפשר בהכרח מכלתי שישג ממנו דבר אחד כמה שהוא, אמנם מי שיצייר שהמעט כמות אינו אומר שהוא צייר דבר על חלוק מה שהוא, אבל אומר שכל מציאות המעט ולא ידע זה השם על מה הוא נופל, ^ס זה עיין דק מאד והביננו. ולפי זה הביאור תדע כי המקצר בהשגת האלוה והרחוק מירידתו הוא אשר לא תתבאר לו שלילות ענין מן הענינים אשר התבאר לוולות שלילתם ממנו, א"כ כל מי שמעט שלילתו הוא יותר מקצר ההשגה, כמו שבארנו בראש זה הפרק, ^ע אמנם אשר יחייב לו תאר לא ידע דבר רק השם לבד, כי הדבר אשר ידמה שנפל עליו זה השם הוא ענין בלתי נמצא, אבל בדיו שקר, וכאלו הפיל זה השם על ענין נעדר במציאות דבר שהוא כן, והמשל בו שאדם שמע בשם הפיל, וידע שהוא בעלי חיים, ^פ ובקש לדעת צורתו ואמתתו, ואמר לו המועה או המטעה, הוא בעלי חיים, בעל רגל אחת, ושלוש כנפים, עומד בעמק הים, נשמו כהיר, ולו פנים רחבים כפני האדם וצורתו ותמונתו, וידבר כאדם, ופעם יעוף באויר ופעם ישוט כדג, ואינו אומר כי זה צייר הפיל בחלוק מה שהוא, ולא שהוא מקצר בהשגת הפיל, אבל אומר שזה הדבר אשר ידמיו בזה התאר בדיו שקר ואין במציאות דבר שהוא כך, אבל זה דבר נעדר קרא לו שם דבר נמצא כעוגיה נפלאה, וסוס אדם, וכיוצא בזה מן הצורות הדמיונות אשר הושם להם זה השם מן הנמצאות, אם שם אחד או שם מורכב, ^ז וכן הענין הגה כשוה, וזה כי השם ישתבח שמו הוא נמצא בא המופת על מציאותו, שהוא מחוייב שמתחייב מחוייב המציאות הפשיטות הנמורה כמו שאבאר, אמנם היות העצם ההוא הפשוט המחוייב המציאות כמו שנאמר בעל תארים וענינים אחרים ישגוהו, הוא דבר בלתי נמצא בשום פנים כמו שהתבאר במופת, וכשנאמר שזה העצם הנקרא אלה על

דבר

שם טוב

אפדיו

אחר, כאלו תאמר שהאדם ישיב מהאדם שהוא חי מדבר ויחשוב שכו"כ ג"כ קצת מדבר כי יסחף שהוא אחד למהות אחר: וזו שגיג הדבר בחלוק מה שהוא ישיב קצת הדבר וישיב ממנו שהוא הכך מה שהוא, המשל בזה מי שהוא חולה ושפט על המחקר שהוא מר כבר השיג ממנו האיות כואלי והשיג ממנו קצתו על מה שהוא עליו, והשיג ממנו שהוא מר בחלוק מה שהוא עליו, אבל מי שיחשוב שהטעם הוא כמות וזו סכל מציאות הטעם ולא ידע זה השם על מה נופל, ואחר שהתבאר זה נריך שתדע שהמחייב התוארים לאל יתעלה אינו מחקר בדמיונות אחר כי המקצר בהשגת אמתות דבר אינו הוא מחקר קצתו ויסקל קצתו, כי השם אין רבו באמתת מציאותו שיוסכל ממנו דבר ויוכן ממנו דבר, והמשתתף בידיעה הוא מה שיצייר אמתת עצם אחד על מה שהוא עליו ומחייב באמתות ההוא לעצם אחר, וחלו התוארים על דעת מי שיחשבה אינם עצם האל אבל עניינים נוספים על העצם א"כ אינו מהמשתתף, וגם אינו ממה שישיג הדבר בחלוק מה שהוא כבר ישיג קצתו אלא שיצורכו בחלוק מה שהוא עליו כמו שאמרנו במציג שישג אלא שהשיגו בחלוק מה שהוא עליו, אבל מי שהשיג שהטעם הוא כמות אינו מצייר הדבר בחלוק מה שהוא אלא אמנם סכל מציאות הטעם, ולכן מי שיחייב לו יתעלה תוארים הוא מחקין מציאותו, וזה ענין דק מאד והביננו, ולפי הביאור תדע כי המקצר בהשגת האלוה והרחוק ממנו הוא אשר לא תתבאר לו שלילות ענין מן הענינים אשר יתבאר לוולות שלילתם ממנו א"כ מי שמעט שלילתו הוא יותר מקצר ההשגה כמו שביארנו בראש זה הפרק, אמנם אשר חייב לו תואר לא ידע דבר רק השם לבד כי הדבר אשר ידמה שנפל עליו זה השם הוא ענין בלתי נמצא בדיו שקר וזו: וזה כי השם ישתבח שמו הוא נמצא בא המופת על מציאותו ושם המחוייב המציאות הפשוט בתכלית הפשיטות, אמנם כשיאמר אדם שהעצם ההוא הפשוט המחוייב המציאות הוא בעל תוארים, ועניינים אחרים ישיגוהו ויהי חזון הדבר בלתי נמצא בשום פנים כמו

שהתבאר

הטעם בענין אחד וזו: ³ אשר ישיג הדבר בחלוק מה שהוא, ר"ל שנדר מי שישיג הדבר בחלוק מה שהוא הוא שישיג קצתו בלתי וקצתו סכלית קניי: ^ס זה ענין דק, ר"ל לבאר שמתמיני התארים אינם אחד מאלו החלוקות אלא מציאותו יתעלה באמונתם וזה ענין דק: ^ע אמנם אשר יחייב, ר"ל כמו מאמר ממני התארים: ^פ ובקש לדעת צורתו, ר"ל שהוא לא בקש ידיעת מהות הפיל ויהיה נכלל במהות מי עם צורה הפילית כי אלו בקש מהות הפיל במחלוקת ויהי יודע שהוא מי היה כבר השיג קצתו לפי האמת ושיג קצתו בחלוק מה שהוא לפי המשל שיעשה הדבר, ואלו היה כן היה זה נכנס בחלוקה שלישים שטעם והוא השיגו על חלוק מה שהוא, אבל זה האדם שהיה רוצה לידע הפיל היה שרצה לידע צורתו לבד כי כבר היה מושג אלו בידיעה כבר קדמה היותו מי ח"כ אין זה מקצר בהשגה אלא שהוא רחוק מציאותו יתעלה וכו': ^ז וכן הענין הנה וכו', ר"ל שם אחד ושם מורכב, שם אחד כמו עוגיה נפלאה, ושם מורכב סוס ואדם, וזה דומה עם כח מחמיני התארים העלמיים:

שהמר מחקו כי הוא מענין האיות והשלשון התפעל ממנו הוא כמות אינו מצייר הדבר בחלוק מה שהוא אלא אמנם סכל מציאות הטעם, ולכן מי שיחייב לו יתעלה תוארים הוא מחקין מציאותו, וזה ענין דק מאד והביננו, ולפי הביאור תדע כי המקצר בהשגת האלוה והרחוק ממנו הוא אשר לא תתבאר לו שלילות ענין מן הענינים אשר יתבאר לוולות שלילתם ממנו א"כ מי שמעט שלילתו הוא יותר מקצר ההשגה כמו שביארנו בראש זה הפרק, אמנם אשר חייב לו תואר לא ידע דבר רק השם לבד כי הדבר אשר ידמה שנפל עליו זה השם הוא ענין בלתי נמצא בדיו שקר וזו: וזה כי השם ישתבח שמו הוא נמצא בא המופת על מציאותו ושם המחוייב המציאות הפשוט בתכלית הפשיטות, אמנם כשיאמר אדם שהעצם ההוא הפשוט המחוייב המציאות הוא בעל תוארים, ועניינים אחרים ישיגוהו ויהי חזון הדבר בלתי נמצא בשום פנים כמו

קרישקש

ביניהם כמו השכל והמראה או החוש אשר בפלג עם המאת אמות לא יתכן לומר בהם שזה מתחלק מזה אבל מלת החלוק נאמרת בענינים שיש בהם קצת דמיון בדבר מה והם מתחלפים ברוב עינים כמו שבעת הנהב ובעת הנחושת שכל אחת היא מתכת ובהם הם מתרבים והם מתחלפים מצד עצמם חלוק רב. והוא

עצם אחד כפי מה שהוא. רוצה בזה כמו שמכיר עצם הוזהב ואמתתו מחייב באמתות ההוא לוולותו כמו שיראה בשבעת ממתכת הוזהב לזהב וישג בו לוולותו ויאמר שזה מזהב או הוא ישיג בו מצד ההרבות אשר ביניהם: (י) וכן המשיג הדבר בחלוק מה שהוא, הרצון בזה אבל בענינים שאין דמיון

מורה נבוכים חלק ראשון פרק סא

דרך משל הוא עצם בו ענינים רבים יתואר בהם, כבר שמנו זה השם על העדר נמור, והשתכל כמה יש מן הסכנה בחיוב התארים לו, ואשר צריך שיאמן כמה שבא מן התארים בספר התורה או בספרי הנביאים שהם כלם להיטיב שלמותו יתעלה לא לדבר אחר, או תאר פעולות באות מאתו כמו שבארנו: **פרק סא כל שמותיו יתעלה הנמצאים בספרים כולם נגזרים מן הפעולות, וזה מה שאין העולם בו אלא שם אחד, והוא יו"ד ה"א ואי"ה שהוא שם המיוחד לו יתעלה, ולזה נקרא שם המפורש, ענינו שהוא יורה על עצמו יתעלה הוראה מבוררת** ^א **אין השתתפות בה, אמנם שאר שמותיו הנכבדים מורים בשתוף להיותם נגזרים מפעולות ימצא כמותם לנו כמו שבארנו, עד שהשם המכונה בו יו"ד ה"א ואי"ה הוא גם כן נגזר מן האדנות, דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות, (ה) וההפך בין אמרך אדני בחיור"ק הנו"ן ובין אמרך אותו בקצת הנו"ן כהפך בין אמרך שרי אשר ענינו השר שלי ובין אמרך שרי אשת אברם ^ב שבה הדוד וכללות לאחרים, ^ג וכבר נאמר למלאך אדני אל נא תעבור, אמנם ביאירתי לך זה באדני לבד המכונה בו, להיותו המיוחד שבשמות המפורסמים לו יתעלה, אמנם שאר שמותיו, כדיון ושדי וצדיק וחנן ורחום ואלהים, כלם הם**

אפודי

שם מוב

פרק סא א אין השתתפות בה, ר"ל שאין שום ענין שיהיה ההוראה נאמרת עליו אלא על עצמו יתבדק לבד והוא שם המפורש, ויש במלת מפורש שני ענינים, האחד שזה ההוראה הנאמרת עליו יתעלה היא נפרשת ונבדלת מכל הנמצאות, והשני שהוא מורה על עצמו יתעלה כביחור, ויהיה מלת מפורש מבורר, ויכיר לפי זאת הכניסה, ושמי אלו הנכונים כבר רמזה הכיב במחמור יורה על עצמו והוא הכניסה השני, ובמחמור אין השתתפות בה שורה על הכניסה הראשונה: **ב** שמו הדוד וכללות לאחרים, ר"ל שמהל אדני מורה על שמי ענינים, האחד הדוד והוא מלת אדון שמורה על דוד בלי ספק, והשני שמוסר כללות ואמר אדני שהוא לשון רבים כמו אדונים קשים שמוסר כללות בלדנות"אמורה שהוא מוסר על אדוניות רבות, ושמי אלו ההוראות נכללות במלת אדני: **ג** וכבר נאמר למלאך אדני, ר"ל והוא השכל הפועל ושמי המלאכים האחרים הם כה הדגני והכה הדמיוני כי אלו ששלו מלאכים

שכתבאר כמות, וכשיאמר האדם שזה העצם הנקרא אלוה עדי"מ הוא עצם בו עניינים רבים יתואר בהם השם, כבר שמנו זה השם על העדר הנמור, א"כ הסתכל כמה סכנה יש בחיוב התארים לו יתעלה ולכן ה' אחר לשכון בערפל, והוא אשר נאמר על אדון הנביאים ומזה נגזר אל הערפל, ואם הדבר כן כי מי שיואמן שיש לו יתעלה תוארים נוספים אינו מאמין בשם יתעלה א"כ מה שבה מתוארים בחורר ובספרי הנביאים צריך שיואמן מהשכל שזה כלם להיטיב לשלמותו לא לדבר אחר או תואר פעולות בדות מאתו כמו שביארנו:

פרק סא כל שמותיו יתעלה הנמצאים בספרי הנביאים כלם נגזרים מן הפעולות, למה שהרבה המורה סלק התוארים מהשם יתעלה ואמר כי המאמין בהם הוא בלתי מאמין בשם יתעלה, ולמה שבה בספרי הנביאים כי השם יש לו שמות רבים וכל אחד מהם מורה על ענין אחד ממנו, בא הרב לזכר כי כלם נקראו על שם הפעולות הכאים ממנו הם כלם שמות נגזרים, וזמן שעלנו ה' המפורש אשר הרצון בו באמרו שם המפורש יורה אחד פירוש, או שזה השם יבדילנו משאר הנמצאים אשר אין השתתפות בו, וזה מה שאמרנו המפרשים. והנראה לי בזה כי שם המפורש ענינו שהוא יורה ע"פ הוראה מבוררת, ומה היא ההוראה מבוררת שיהיה עליו ששם יתעלה אין לו שתוף עם שום נמצא, לא שזה השם יהיה מבורר עצמו, כי זה נמנע אבל שהוא יבאר עצמו בשלילה, וכדי שתבין זה אומר לך כי שם יו"ד ה"א ואי"ה הוא יורה על היוהו מחוייב המציאות ומורה על אהיה אשר אהיה אשר מציאותו לא מדבר אחר אלא מעצמו א"כ מחוייב שיהיה זה הנמצא הנכבד לא מקרה ולא גשם ולא חומר ולא צורה, ולא שיהיה מציאותו זולת מהותו, ולא שיהיה לו תואר והכטרפות, ולא שיהיה שנים, ולא שיהיה לו תוארים, ולא שיהיה משתנה, ושכל הדברים באים ממנו, וזה השם הנכבד המורה על אלו העניינים כמו שביאירתי במאמר מיוחד, ויורה על שאינו עצם כשאר הנמצאים, ויורה על שאין לו דמות ואין לו סוג ואין לו מין וכל הדברים באים ממנו, אם כן בדיעבד זה השם יבדל השם משאר הנמצאים, א"כ מורה על כד השלילה לא על כד החיוב, וזה שאמר הדבר אחר זה וכו' ביום ההוא יורה על ענין אי השתתפות בינו יתעלה ובין זולתו, וכל מוסר שמחייב הרב זה השם יאמר מאשר לא ישתתף עמו אחר, ולכן נקרא זה שמי שמי המיוחד לי, אמנם שאר השמות הם שמות נגזרים, ודע כי ב' שמות בלבד בלשוננו הקדוש הם המיוחדים לי, וזה המגדף נסקל על שניהם כמו שאמר הרב בספרי הנכבד מדע בלילות ע"י, והם שם יו"ד ה"א ואי"ה ושם א"ל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, וביאר הרב כי זה השם שהוא א"ל"ף אף שהוא שם ה' לבד הוא שם נגזר מן האדנות, ואם זה בזה השם שהוא מיוחד לך כ"ש בזה השם, והנה שם אדני נגזר מן האדנות ואם זה השם הוא נגזר מן שם המורה על כלם נגזרים מן הפעולות, כדיון וצדיק ורחום ואלהים כלם הם

קישורים

לאחרים, הרצון בזה שהוא בשתייה מדבר עם המלאך קראמו בלשון כבוד אדוני שהנרצה בו אדונים שלי שהוא לשון הדוד וכבוד וכללות, כמו דבר האיש אדוני הארץ אתנו אדון אחר ומזכיר בלשון רבים שהוא הדוד לקרוא הארון בלשון רבים, וכן משפט לשון הקדש בשמות כמו אדוני או בעלי שהוא לשון רבים כמו ידיו ועיניו ושריו ועבדיו, ואמר וסבירתי את מצרים ביד אדונים קשה שרונה בו אדון אחד והער קשה והוא לשון היורד

והוא יורה שהוא מתכת וכן שמע במציאות הזהב והכסף ואין לו הכרה בהם ואומר על הכסף שהוא זהב ועל זהב שהוא כסף וכו' והוא המשיג דבר בחיור"ק מה שהוא יש לו ידיעה במקצת כפי מה שהוא וזה שהוא מתכת:

פרק סא (ה) וההפך בין אמרך אדני בחיור"ק נו"ן ובין אמרך אותו בקצת הנו"ן כהפך בין אמרך שרי אשר ענינו שר שלי ובין אמרך שרי אשת אברם שבה הדוד וכללות

מורה נבוכים חלק ראשון פרק סא

הם י מבוארי הכללות והגזרה, אך השם שאותיותיו יו"ד ה"א וא"ו ה"א לא יודע לו גזרה ידועה ולא ישתתף בו וזולתו, ואין ספק שזה השם העצום אשר לא ידובר בו כמו שידעת אלא במקדש, ובהני השם המקודש לבד בברכת הכנים וכהן גדול ביום הצום, יורה על ענין אחד, אין השתתפות בינו יתעלה ובין זולתו בענין ההוא, ואפשר שיורה כפי הלשון אשר אין אתנו היום מסמנה אלא דבר מועט, וכפי מה שיקרא נ"כ ה' ענין חיוב המציאות, וזה השם והשפירה מלקרא אותו להיותו מורה על עצמו יתעלה, מאשר לא ישתתף אחד מן הברואים בהוראה ההיא, כמו שאמרו עליו וזכרונם לברכה שמי המיוחד לי, אמנם שאר השמות הם כולם מורים על התארים לא על עצם לבד רק על עצם בעל תארים מפני שהם נגזרים, ולזה יביאו לחשוב הרבוי, ר"ל יביאו לחשוב מציאות תארים, ושיש עצם וענין נוסף על העצם, כי כן היא הוראת כל שם נגזר (ג) כי הוא מורה על ענין ועל נושא לא באר אותו התחבר בו הענין ההוא, וכאשר התבאר במופת כי דשם יתעלה אינו נושא התחברות בו ענינים, ידענו שהשמות הנגזרים הם לפי יחס הפעל אליו או לפי ההישרה לשלמותו, ו' ולזה היה כועס רבי חנינא מאמרו הגדול הנכבד והגורא, לולא שני ההכרחים אשר זכרנו (נפק ל"ס מה) לזהות אלו מביאים לחשוב תארים עצמיים, ר"ל שהם שלמות נמצאים בו, וכאשר רבו אלו השמות הנגזרים מן הפעולות לשם יתעלה, הביאו קצת בני אדם לחשוב שיש לו תארים רבים כמספר הפעולות אשר נגזרו מהם, ולזה יעד כהניע לבני אדם השנה שתסיר מהם זה הכפס ואמר, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ר"ל שכמו שהוא אחד, כן יקרא או בשם אחד לבד, והוא המורה על העצם לבד ולא שהוא נגזר, ובפרקי רבי אליעזר אמר עד שלא נברא העולם היה הקדוש ברוך הוא ושמו בלבד, הסתכל איך גלה שאלו השמות הנגזרים כלם נתחדשו אחר חדוש העולם

שם טוב

הם מבוארי הכללות והגזרה, ר"ל ששאר השמות כוללים עצמו ושאר הנמצאות, כי כבר יאמר לו יתעלה אלהים צדיק ויאמר לזולתו אלו השמות, והם נגזרים מהמחל הרשעון כי צדיק נגזר מנזק ורוחם מרחמנות ואלהים מחלוקת, אמנם הדבר אשר יבאנו מיוחד ה"א וא"ו ה"א לא ידע לו גזרה ידועה ולא ישתתף בו וזולתו כי זאת הכוונה אשר יורה הענין החיובי קשה או נמנע, וזה אמרו ג"כ, וכ"כ ציוס: כלום יורה על ענין א' אין השתתפות בינו ובין מה שזולתו: ואמרו אפשר שיורה כפי הלשון אשר אין אתנו היום ממנו אלא דבר מועט וכפי מה שיקרא ענין חיוב המציאות, דע כי שם ה' יורה על שהוא היה וכזה ויחיה, כי יו"ד ה"א וא"ו ה"א מורה על הכות, וכפי מה שיקרא שהוא כפי נקודו יורה על ענין חיוב המציאות, והרצון בו שמציאותו מעצמו ומציאות כל הנמצאים הוא הסבה להם והוא הסבה אותם והכן זה: סוף דבר גדולת זה השם והשמירה

מלקראו אותו להיותו מורה ע"פ מאשר לא ישתתף אחד מהברואים, כי כמו שאמרנו החיוב נמנע, וגדולת זה השם יורה על ענינים רבים בסתרי המציאה ולכן ראוי לגדלו ולהשמר מלקראו אותו: אמנם שאר השמות כלם מורים על תוארים לא על עצם לבד רק על עצם בעל תוארים מפני שהם נגזרים, וכבר ידעת כי כל שם נגזר הוא מקרה ולזה יביאו לחשוב שיש לשם מציאות תוארים ויבא זה אל רבו דגיש שם עצם וענין נוסף על עצם, ואשר הסתבאר במופת שהוא אינו מורכב תחייב השמות הנגזרים הקראים בספרי הנביאים הם לפי יחס הפעל אליו או לפי הישרה לשלמותו, שהם נגזרו הוא שם מקרי ויביאו לחשוב שהם שהיה מרכב בתוארים למה שאלו התוארים מביאים לחשוב שיש לו יתעלה תוארים עצמיים שהם שלמות נמצאים בו, וכאשר רבו אלו השמות הנגזרים מן הפעולות הביאו לקצת בני אדם לחשוב שיש לו תוארים רבים כמספר הפעולות, וכנה למה שהיה זה קשה אל המעינים לידע שהם הוא אחד אף שיש לו שמות רבים, ועד הנביא דבגיע לאנשים הגשה שהיה הישועה האמתית שתסיר מזה הכפס, ואמר ציוס שהוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ר"ל ששמו שהוא אחד כן יקרא בשם אחד לבדו והוא המורה על עצמו לבד לא שהוא נגזר: ואשר שהביא הראיה מהנביאים שהשם יש לו שם אחד לבדו הביא רבינו מרדכי ר' אליעזר בפרק ר' אליעזר הגדול שיש שם נכבד העולם היה הקדוש בלבד, הסתכל איך גלה שאלו השמות הנגזרים כלם נתחדשו אחר חדוש העולם, וביאר מה הרצון בזה ואמר וזה אמר

שם

קרקשקש

ידבר עמו בדבורים הרבה שמשמעם לשון רבים: (4) הוא מורה על ענין ועל נושא לא באר אותו התחבר בו הענין ההוא, הרצון בה כאלו תאמר מי שיש בכאן שני דברים נושא החיות והקיום ולא ביאר אותו הנושא מי הוא: פרק

אפודי

ממייכים שיהיו בכל נביא: ד מבוארי הכללות והגזרה, ר"ל ששאר השמות כוללים עצמו ושאר הנמצאות, שכבר יאמר לו יתעלה אלהים צדיק ויאמר לזולתו אלו השמות, והם נגזרים מהמחל הרשעון כי צדיק נגזר מנזק ורוחם מרחמנות ואלהים מחלוקת, אמנם הדבר אשר יבאנו מיוחד ה"א וא"ו ה"א לא ידע לו גזרה ידועה ולא ישתתף בו וזולתו כי זאת הכוונה אשר יורה הענין החיובי קשה או נמנע, וזה אמרו ג"כ, וכ"כ ציוס: כלום יורה על ענין א' אין השתתפות בינו ובין מה שזולתו: ואמרו אפשר שיורה כפי הלשון אשר אין אתנו היום ממנו אלא דבר מועט וכפי מה שיקרא ענין חיוב המציאות, דע כי שם ה' יורה על שהוא היה וכזה ויחיה, כי יו"ד ה"א וא"ו ה"א מורה על הכות, וכפי מה שיקרא שהוא כפי נקודו יורה על ענין חיוב המציאות, והרצון בו שמציאותו מעצמו ומציאות כל הנמצאים הוא הסבה להם והוא הסבה אותם והכן זה: סוף דבר גדולת זה השם והשמירה

מלקראו אותו להיותו מורה ע"פ מאשר לא ישתתף אחד מהברואים, כי כמו שאמרנו החיוב נמנע, וגדולת זה השם יורה על ענינים רבים בסתרי המציאה ולכן ראוי לגדלו ולהשמר מלקראו אותו: אמנם שאר השמות כלם מורים על תוארים לא על עצם לבד רק על עצם בעל תוארים מפני שהם נגזרים, וכבר ידעת כי כל שם נגזר הוא מקרה ולזה יביאו לחשוב שיש לשם מציאות תוארים ויבא זה אל רבו דגיש שם עצם וענין נוסף על עצם, ואשר הסתבאר במופת שהוא אינו מורכב תחייב השמות הנגזרים הקראים בספרי הנביאים הם לפי יחס הפעל אליו או לפי הישרה לשלמותו, שהם נגזרו הוא שם מקרי ויביאו לחשוב שהם שהיה מרכב בתוארים למה שאלו התוארים מביאים לחשוב שיש לו יתעלה תוארים עצמיים שהם שלמות נמצאים בו, וכאשר רבו אלו השמות הנגזרים מן הפעולות הביאו לקצת בני אדם לחשוב שיש לו תוארים רבים כמספר הפעולות, וכנה למה שהיה זה קשה אל המעינים לידע שהם הוא אחד אף שיש לו שמות רבים, ועד הנביא דבגיע לאנשים הגשה שהיה הישועה האמתית שתסיר מזה הכפס, ואמר ציוס שהוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ר"ל ששמו שהוא אחד כן יקרא בשם אחד לבדו והוא המורה על עצמו לבד לא שהוא נגזר: ואשר שהביא הראיה מהנביאים שהשם יש לו שם אחד לבדו הביא רבינו מרדכי ר' אליעזר בפרק ר' אליעזר הגדול שיש שם נכבד העולם היה הקדוש בלבד, הסתכל איך גלה שאלו השמות הנגזרים כלם נתחדשו אחר חדוש העולם, וביאר מה הרצון בזה ואמר וזה אמר

ידבר עמו בדבורים הרבה שמשמעם לשון רבים: (4) הוא מורה על ענין ועל נושא לא באר אותו התחבר בו הענין ההוא, הרצון בה כאלו תאמר מי שיש בכאן שני דברים נושא החיות והקיום ולא ביאר אותו הנושא מי הוא: פרק

מורה נבוכים חלק ראשון פרק סא סב

העולם, וזה אמת שהם כולם שמות הונחו לפי הפעולות הנמצאות בעולם, ח' אמנם כשתבחן עצמו נקי מיוחד מופשט מכל פעל לא יהיה לו שם נגזר בשום פנים, אבל שם אחד מיוחד להורות על עצמו, ואין אצלנו שם בלתי נגזר אלא זה והוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א אשר הוא שם המפורש נמזר, לא תחשוב זולת זה ולא יעלה במחשבתך שנענן כותבי הקמיעות, ובה שתשמעוהו מהם או תמצאנהו בספריהם המסונים, ומשמות חכרם, לא יורו על ענין בשום פנים, ויקראו אותן שמות, ויחשבו שהם צריכים קדושה וטהרה, ושהם יעשו נפלאות, כל אלה הדברים לא יאות לאדם שלם לשמעם, כל שכן שיאמינם, ואינו נקרא שם המפורש כלל וזולת זה השם בן ארבע אותיות הנכתב אשר לא יקרא כפי אותיותיו, ובפירוש אמרו בספרי כה תברכו את בני ישראל, כה בלשון הזה, כה בשם המפורש, ושם נאמר במקדש בכתבו, ובמדינה בכינויו, ובתלמוד נאמר כה בשם המפורש, אתה אומר אומר בשם המפורש או אינו אלא בכינויו, תלמוד לומר ושמו אות שמי, שמי המיוחד לי, הנה כבר התבאר לך כי שם המפורש הוא זה שם בן ארבע אותיות, ושהוא לבדו הוא המורה על העצם מכלתי שתוף ענין אחר, ולזה אמרו עליו שמי המיוחד לי, ואני אבאר לך הדבר אשר הביא האנשים למה שיאמינוהו מענין השמות, ואבאר לך עקר ה' זאת השאלה, ואגלה לך מסתרה עד שלא יאמר לך כה ספק אלא אם תרצה להמעות את עצמך, בפרק אחר זה :

פרק סב צונו בברכת כהנים, ובה שם ה' בכתבו אשר הוא שם המפורש, ולא היה נדע אל כל אדם איך יהיה הדבר בו ובאי זה תנועה יגיע כל אות מאותיותיו, או אם ידנש קצת אותיותיו אם היתה אות מקבלת הנשות, אבל אנשי החכמה היו מוסרים אותו זה לזה, ר"ל תאר הדבור בו, ולא היו מלמדים אותו לאדם אלא לתלמיד הגון פעם אחת בשבוע, ואני סובר שזה שאמרו שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרים אותו לבניהם ולתלמידיהם פעם אחת בשבוע, אין זה איך יהיה הדבור בו לבד, אלא ללמד גם הענין אשר בעבורו ייוחד זה השם א' ויהיה בו כוד אלהי, עוד גם היה אצלם שם בן שתיים עשרה אותיות והוא בקדושה למטה מזה השם בן ארבע אותיות, והקרוב אצלי

אפודי

שם מוב

הם כלם שמות הונחו לפי הפעולות הנמצאות בעולם והם עלולים ממנו והם מחודשים מזה הכד, ח' אמנם כשתבחן עצמו נקי מיוחד מופשט מכל פעל, והוא כנראה באמרו עד שלא נברא העולם לא היה לו שם נגזר בשום פנים אלא שם אחד להורות על עצמו הנה כשיגיעו לבני אדם השגה אשר היא הישועה האמתית והוא לשער עצמו נקי מכל פעל ויהי ה' אחד ושמו אחד, הרי יתבאר שכל השמות הנמצאים בדברי הכתובים הם לפי יחס הפעולה או לפי ההיפוך לשלמותו, ואין לו אלא שם אחד יורה על עצמו אין

אצלנו שם בלתי נגזר אלא אחד, והוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א שהוא השם המפורש נמזר, ואחר שכלק הרב טעות בחושבים שיש לשם יתעלה תוארים מזה השמות הנקראים בספרי הכתובים רצה לסלק שגשג ועטות הכתובים לחשוב שיש לו שמות מזה כותבי הקמיעות. וזה אמרו לא יעלה במחשבתך שגשג כותבי הקמיעות ומה שתשמעו או תמצאנהו בספריהם המסונים משמות חכרם לא יורו על ענין בשום פנים, והרצון בו כי כלל השמות הם מורים על דבר מה חוץ לנפש אבל אלו אשר עשו בעלי הקמיעות לא יורו על ענין בשום פנים, לא שזורה על עצמו יתעלה ולא על שום פעולה בא

ממנו אבל הניחום הפתאים כדי להטעות האנשים בהם ויקראו אותם שמות ויחשבו האנשים שהם צריכים קדושה וטהרה וכו', כל אלו הדברים לא יאות לאדם השלם לשומען כ"ש שיאמינו כי אינו נקרא שם המפורש אלא זה השם בן ד' אותיות. והביא ראיה על זה אמרו בספרי כה תברכו את בני ישראל כה בלשון הזה כה בשם המפורש, וס' נאמר בתקופה ככתבו בכינויו וכו', הרי יתבאר כי שם המפורש הוא שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א ושהוא לבדו הוא המורה על העצם בלי שתוף ענין אחר ולכן אמרו עליו זה שמי המיוחד, ויש במסתכ שבת חס יוצאים בקמיע חס לא ונאמר שם שיוצאים בקמיע מומחה, לבלול זה השגשג רצה הרב להאריך :

פרק סב צונו בדברת כהנים בשם ככתבו אשר הוא שם המפורש ולא היה נדע אל כל אדם איך יהיה הדבור בו ובאי זה תנועה יגיע כל אות מאותיותיו וכו', אבל היא חכמה מוסרים זה לזה ר"ל תאר הדבור ולא היו מלמדים אותו לאדם אלא לתלמיד הגון פעם אחת בשבוע, ואמר הרב כי זה מה שאמרו שם בן ארבע אותיות חכמים מוסרים אותו לבניהם ולתלמידיהם פעם אחת בשבוע, אין הרצון בזה איך יוכרז בו כי היה מספיק בזה פעם אחד בכל השנים, אבל היו מלמדים הענין אשר בעבורו ייוחד זה השם ויהיה בו סוד אלהי כי בידיעתו יתגלה רוב סתרי חכמה האלוהית, כי יורה על שהוא מחוייב המציאות והוא שכל בנפול ואין בו כח כלל ואינו משתנה ואין לו יחס עם שום נכמה ויודע את עצמו ויודע תד שיוודע את עצמו, ואינו יודע שום דבר מאלו הדברים כי אם היה כן לא היה מחוייב המציאות כי הידוע סבה ליודע, ואלו הדברים שהם סודות אלוהות ראוי שלא יתגלו לכל ויונגחו בהם בקדושה ונעברה : עוד אמר הרב היה ג"כ אצלם שם בן שתיים עשרה אותיות ויקרבו אצלי שלא יהיה שם אחד אלא שתי שמות או שלשה כלל אותיותיהם שתיים עשרה אותיות וכו' מכנים בו שם בן ארבע : וכתב

מורה נבוכים חלק ראשון פרק סב

אצלי שלא היה שם אחד אלא שתי שמות או שלשה כלל אותיותיהם שתיים עשרה אותיות, והיו מכנים בו בכל מקום שיהיה מוזמן להם בקריאתם שם בן ארבע אותיות, כמו שנכנה אנחנו היום באל"ף דל"ת, וזה השם גם כן אשר הוא בן שתיים עשרה אותיות, אין ספק שהיה מורה על ענין יותר מיוחד מהוראת אל"ף דל"ת, ולא היה נמנע מעולם מאחד מבני החכמה, אלא כל מי שיבקש ללמוד ולמדוהו, ולא היה בן שם בן ארבע אותיות שלא למדוהו מעולם אדם ממי שיערו אלא לבנו ותלמידו פעם אחת בשבוע, וכאשר היה אנשים פרוצים לומדים זה השם בן שתיים עשרה אותיות ב ומפסידים בו אמונות, כמו שיקרה לכל מי שאינו שלם בשידע שהדבר אינו כמו שהיה מדמה אותו תחלה, הסתירו זה השם גם כן ולא היו מלמדים אותו אלא לצנועים שבכהונה, לדרך בו בני אדם במקדש, שכבר פסקו מלזכור השם המפורש במקדש נ"כ² להפסד אנשים, אמרו משמת שמעון הצדיק בשלו אחיו הכהנים מלברך בשם אלא היו מברכים בזה שם בן שתיים עשרה אותיות, אמרו בראשונה שם בן שתיים עשרה אותיות היו מוסרים אותו לכל אדם, משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה, והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימות אחיהם הנכונים, רבי מרפון פעם אחת עליתי אחר אבי אימא לדוכן והטתי אזני אצל כהן ושמעתי שהבליעו בנעימות אחיהם

שם טוב

אפודי

שיסיה וזולתו, והלא יודע: ב ומפסידים בו אמונות, ר"ל עשיתיו יודעני ענין מחוייב המציאות היה מגיע להם מן הצינור והקצר צעניני האמונות: ג להפסד האנשים, ר"ל שג"כ פסקו מלזכור שם המפורש בעבור שפסדו בו אנשים מאמונותיהם. פ"א בעבור מיסת האנשים והוא אמרו אחרי כן

רק שיראה אצלי שמכאן כל מה שצא בקריאת שם בן ד' כי הוא ככה קרוב לשם בן ד' אותיות וצפועל בן י"ב אותיות, ר"ל כשמורה על כי הוא יתעלה היה והוא ויהיה וכלל המחוייב המציאות בשלו, וכי שם בן ד' נקודות המיוחד הידוע אללם וכלול כל מה שיצאצא בשם בן י"ב אותיות, ושם בן ד' בשם בן נקודות בנ' אופנים מחלפים ויבן שם בן י"ב אותיות ואמנם יתעלה שם בן ד' אותיות על שם בן י"ב, ואם האותיות אחדות בעצמן, והמכונה כלאש ויכונה יורה על ענין אחד בעצמו כי כל אשר יהיה ענינו יותר קצר יהיה ענינו יותר קלבי, כי שם המפורש הוא אללם כלוח קצר יורה על אחתות יתעלה, ואשר יודע ההבדל האחרון והוא המשלים אחתת הנגדר והוא אשר במדרגת המצוייר וכל אשר לפניו הוא הנגדר והוא אשר במדרגה לפני המצוייר וכל אשר לפניו הוא אשר קודם המצוייר כי כל אשר לפניו הוא הנגדר בכה וההבדל האחרון הוא הכורה המבוקש ענינו ומשום אותה מצויירת בפועל ולכן לא יתחלק כמשפט הכורה, והנה היה שם המפורש א"כ הוא בעצמו השכל המשובח האחד המצוייר המחוייב המציאות המחולט המשער כל הנמצאות, והתבונן ע"ז כי ליות חן הם לראשך, עד כאן דברי החכם הנזכר:

אמר שם טוב עם שאמר הרב כי שם בן י"ב היו מכנים בו שם בן ד' אותיות בכל מקום שיהיה מוזמן עכ"ל לא היו מלמדים את שירה זה השם כמו שאמר החכם הנזכר, כי אם היה שם בן ד' אותיות יורה מה שירה שם בן י"ב אלא שהקצרה צניניה בן הכהן ופסל כלל היו מלמדים אותו למי ששקל ללמדו, וזה דבר מבוזר כי הביאור הזה השם ראוי שיהיה אסור וההעלם בו ראוי שיהיה מותר ואין היה הדבר בהפך, אצל שם בן י"ב אותיות היה מורה על עניינים מהאלכות אשר ההעלם בהם אינו כ"כ מחוייב. וכאשר היו אנשים פרוצים לומדים זה השם בן י"ב אותיות ומפסידים בו אמונות כמו שיקרה לכל מי שאינו שלם בשידע שהדבר אינו כמו שהיה מדמה אותו תחלה. ובכח ב"ר בפתיחות לפי' השמע כי המתפללים והענין א"כ הם הבלתי שלמים בהכמה כשיראו בתורה שאינה מה שחשבו קודם הלמוד הרסו ולא הנהיגו נפסם בטבע ישר הגרסה בנמצאים ושבו יותר מגונים מכל האנשים אשר אינם מכת הפילוסופים ולא מכת המון העם, כי המון העם יעשו פעולות המעלה כדי לקבל שכר או לברוח מן העונש והואשם הפילוסופי ויעשה אם בעבור שיראה השכל הישר שזה פעולות ראויים לעשות וירחיק מהדברים המגונים בעבור שלא לעשותם וכדי שלא לגדל עצמו כי הוא בעל שכל ודי בזה. ואמנם האנשים הרעים אשר הכניסו לעיין בפילוסופיה הקלו מעליהם עול מלכות שמים, בעבור כי ראו כי לא יתחייב מעשות התורה והמצוה שכן בהאמר כפי המצוה הטבעי ונ"כ לא יתנא כפי המציאות עשות דבר מבלי קבלת שכר ועושו מעשות המגונה מכלתי קבלת העונש אינו מורגל להם כי לא הרגילו קודם זה עד שגשגרו ערומים מזה וזה, ולא הם האנשים הרעים אשר רמו הרב באמרו, וכאשר היו אנשים רעים כמו שיקרה לבנו מי שאינו שלם שידע שהדבר אינו כמו שהיה מצוייר, ואמר אפלטון כי דומה זה למי שימצא נער קטן הושלך על פני השדה והביאו אל ביתו וגדלו והיו אומרים לזה הנער שזה היה אביו וזה האיש היה עושה בזה הנער כל מה שיעשה בבנו וזה הנער היה מכבדו כמו שאר האנשים המכבדים את אביהם והנער חשב שהיה אביו כל ימיו עד שצא איש אחד ואמר לו שזה האיש אינו אביו אלא שצאנו באשפה וביארו אל ביתו וגדלו ועשה בו כמו שיעשה לבנו, ולמה שהנער היה מכבד אותו בעבור שהיו אומרים שהוא אביו ועשה נודע לו שהוא אסופי היה מבזה אותו כי אמר שאיננו אביו ואין ראוי לו לכבדו כ"כ, ואם היה לו דעת ושכל היה מחוייב לו לכבדו יותר ממה שהיה אביו כ"א היה אביו היה מחוייב לגדלו אצל זה הביאו אל ביתו אש"פ שאין לו עמו מאומה והיה מחוייב לגער לעשות יותר כבוד משהיה אביו אצל

(*) הם הנקודות של יברך, יאר, ישא, היינו ש"א פתח יר"י (בנין פועל). פתח ש"א יר"י (בנין פועל), חית"ץ ש"א פתח (בנין קל), סג' סנניס סנעלים, והכן. [מורה נבוכים ח"א]

מורה נבוכים חלק ראשון פרק סב

אחיהם הכהנים, והיה אצלם גם כן שם בן שנים וארבעים אותיות, וידוע אצל כל בעל ציור שאי אפשר בשום פנים שהיה שנים וארבעים אותיות מלה אחת, אמנם היו אלו מלות רבות כלל אותיותיהם שנים וארבעים, ואין ספק שהמלות ההם מורות על ענינים בהכרח הענינים ההם (ה) יקראו לאמתת ציור עצמו ותעלה^ה בפנים אשר אמרנו, ואמנם נקראו אלו המלות הרביות האותיות שם להיותם מורים על ענין אחד לבד כשאר השמות המיוחדים, ואמנם רבו המלות ההם להבנת הענין. (ג) כי הענין האחד איפשר שיוכן^י במלות רבות, (ג) והכן זה. ודע שזה הדבר אשר ילמד היה ללמוד הענינים שמורים עליהם השמות ההם, לא הדבור לבד באותיות הערומות שכל ציור, ולא נקרא כלל שם בן ארבעים ושנים אותיות זה ולא שם בן שנים עשרה אותיות שם המפורש, אבל שם המפורש הוא השם המיוחד לו כמו שבארנו, ואמנם אלו השנים האחרים היו מלמדים קצת חכמה אלהית בהכרח, והראיה על היותו מלמד חכמה, אמרם עליו שם בן ארבעים ושנים אותיות קדוש ומקודש, ואין מוסרים אותו אלא למי שצנוע ועומד בחצימיו ואין כועס ואינו משתכר^ח ואינו מעמיד על מדותיו ודבורו בנחת עם הבריות, וכל היודעו וזהיר בו ומשמרו בטהרה^ט אהוב למעלה^י ונחמד למטה ואימתו מוטלת על הבריות ותלמודו מתקיים בידו ונחלל שני עולמים העולם הזה והעולם הבא, זה כתוב בתלמוד, ומה מאד רחוק^כ מה שיוכן מזה המאמר מכוננת אמרו, וזה כי הרוב יחשבו שהם אותיות ידובר בהם לא דבר אחר ולא יפורש להם ענין ויגינו בהם אל אלו הענינים העצומים, וצריך מי שירצה ללמדו המדות האלו וההנחנה הרבה אשר זכר, ומבואר הוא שזה כולו אינו רק הודעת ענינים אלהיים ומכלל הענינים ל שהם סתרי תורה כמו שבארנו, וכבר התבאר בספרים המהוברים בחכמה האלהית שזאת החכמה אי אפשר לשכתה,^ל

אמרי

משמע שמעון כדקדק: ד וכן שם מ"ב אותיות, ר"ל שזו אל המלות, עלה ראשונה בלתי פלוגה מחויבת המליאות הכרחית במלא, וזה עולה מ"ב אותיות, ואפשר שיהיה זולת זה, והאל יודע: ה בפנים אשר אמרנו, ר"ל שבשיליות יתקרב אלדס לאמתת ליורו יתעלה במה שאפשר. ס"א כמו שאמרנו משם בן שנים עשרה אותיות שיהיה מיוחד הוא יתקרב מזולתו כן היה זה השם מקרב לאמתת ליורו: ו במלות רבות והכן זה, ר"ל שזה רומז שהאמתת השכל הפועל יוכן ויושב בליורו המלאות האלהיות, ורביא לזה אמר למסר ר"ל השגת השכל הפועל: ז למוד הענינים, ר"ל לידע במופת מליאות הס"א והיותו מחוייב המליאות לא לדבר במלות לבד מבלי ליור: ח ואינו מעמיד על המדות, ר"ל שיעבור על מדותיו כאחרים ז"ל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו: ט אהוב למעלה, מזה השפע הנשפע עליו: י ונחמד למטה, מזה שיש לו מעלה נכבדת על זולתו: כ מה שיוכן מזה המאמר, ר"ל מה שיוכן אלל רוב ב"א ההמוניים כי הם רחוקים מכוננת אמרו, כי כוננת אומרו הוא ידיעת עניני החכמה האלהית כמו שביארנו: ל שהם סתרי תורה כמו שבארנו, אמרו הכב למעלה בפרק ל"ה, ומס

שם טוב

אכל לחסודן דעתו לא עשה כן, הלא ידעת מה שאמר אלפונגוס אל תהיו כעבדים וכו', והוא בתכלית השלמות ויאלו האנשים מזה המאמר למה שיאלו ונאמר עליו חכמים כהרוב כדבריהם כרי יתבאר רק מזה למע האנשים בתכלית שלמים לומדי החכמות הם רעים והכן זה: אה"ו ציאר בן שנים אלס ג"כ שם בן מ"ב אותיות וידוע אלל כל בעל ציור שא"ל בשום פנים שיהיה מ"ב אותיות מלה אחת אמנם היו אלה המלות רבות כלל אותיותיהם מ"ב, ואין ספק שהמלות ההם מורות על הענינים בהכרח הענינים ההם יקראו לאמתת ציור עצמו יתעלה כאמרנו חי וחסד ורואה ויכול ויודע, כי כל אלו המלות יקראו לאמתת ציור עצמו כשיוצאו אלו המלות לסלק ממנו יתעלה התארים, כאמרנו חי שאינו בלתי משיב א"ע, ואמרנו שהוא חסד שהוא אלו סכל, ולכן אלו הדברים הרבים יוצאו להכנת השם יתעלה, וזה אמרו והכן זה: עוד אמר הרב כי זה הדבר אשר ילמד היה למוד הענינים שמורים עליהם השמות ההם לא הדבור לבד באותיות הערומות מכל ציור, ולא נקרא כלל שם בן י"ב אותיות ולא שם בן מ"ב אותיות שם המפורש אלל שם המפורש הוא השם המיוחד לו כמו שאמר,

אמנם אלו השנים האחרים היו מלמדים אותם קצת חכמה אלהית, כנאן גלה הרב דעתו ששם בן י"ב אותיות אינו מורה על שמורה עליו שם המפורש כמו שאין אדני מורה עליו ואם הוא מוכנה בו, וכן הענין בשם בן מ"ב, והביא ראיה על היותו מלמד קצת חכמה ואמרם ע"ז בשם בן מ"ב וכו': ואינו מעמיד על מדותיו. ר"ל שיעבור על מדותיו כאחרים ז"ל המעביר על מדותיו מעבירין לו על פשעיו, ודע כי המדות הרעות ייוחסו אלדס ואמנם המדות הטובות ייוחסו לו יתעלה שם דרכי השם: ואמרנו אהוב למעלה. מזה השפע הנשפע עליו, ונחמד למטה מזה שיש בו מעלה נכבדת מזולתו: ומה מזה רחוק מה שיוכן מזה המאמר אלל רוב בני אדם ההמוניים כי הם רחוקים מכוננת אמרו כי הם יחשבו שהם אותיות שדבר בהם וכו', ואומרו שהם סתרי תורה כמו שאמרנו אמרו הרב ז"ל למעלה בפי' ל"ה ז"ל ומה ענין שמותיו המורים על אחד כלם ענינים עמוקים וכן סתרי תורה באמת. ואמרנו וכבר התבאר בספרים המהוברים בחכמה האלהית שזאת החכמה א"ל לשכתה, ר"ל השגת השכל הפועל והוא ענין אמרו ותלמודו מתקיים בידו, ואמנם

קרישקש

יש קרישקש לענין בעצמו יוכן במלות רבות יבארוהו: (ג) ואמר והכן זה כי הוא עשה הרבה דימויות ומשלים על תואר השם יתברך בשיליות והם מקרבות לבידעת הדבר כמו תארי החיוב אבל זה בספקה:

פרק סב (ה) יקראו לאמתת ציור עצמו בפנים אשר אמרנו, הרצון בזה על דרך השלילות הנעשית במופת אין מקרבות להשגתו על דרך החיוב אין לו תואר חיוב ולא נשיג אלא ישותו בכלל לא ישותו העצמית שהוא מוחות: (ג) כי הענין האחר אשר שיוכן במלות רבות. רוצה בו א"ע

מורה נבוכים הלך ראשון פרק סב

ר"ל השגת השכל הפועל והוא ענין אמרו ותלמודו מתקיים בידו, וכאשר מצאו האנשים הרעים הפתאים אלו הדברים התרחב להם הכוב, והמאמר שיקבצו אין זה אותיות שיצרו ויאמר שזה הוא שם יעשה ויפעל כשיכתב או כשיאמר על תאר כך, ואחר כך נכתבו הכובים ההם אשר בראום הפתאים הראשונים, ונתקנו הספרים ההם לידי הטובים רכי הלב הסכלים אשר אין אצלם מאזנים ידעו בהם האמת מן השקר, והסתירו ונמצאו בעזובותם ונחשב בהם שהם אמת. וסוף דבר פתי יאמין לכל דבר, וכבר יצאנו מענינו הנכבד ועיונו הדק אל העיון בכמול שנעין, וראה בטולו לכל משכיל בעין, אלא שהביא לזה הכרח זכרנו השמות ועניניהם ומה שהתפרסם אצל ההמון מענינם, ואשוב אל ענינים, כבר העירונו שכל שם שיש לו ותעלה הוא נגזר אלא שם המפורש, וגריך שנדבר בזה השם והוא אהיה אשר אהיה בפרק נפרד, למה שבזה מן העיון הדק אשר אנחנו בו, ר"ל הרחקת התארים :

פרק סג (ב) נקדים הצעה נאמרה, שזה אשר אמרו עליו השלום ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם, א איך היתה לענין ההוא ראויה זאת השאלה עד שיבקש במה זה ישיב עליה

אמר

שם טוב

ענין שמותיו המורים על אלה כלם ענינים עמוקים והם סתרי תורה בלחם : מ וכאשר מלאו האנשים וכו', עתה נוטן ככה מה הביא האנשים לבלחמן עניני השמות והקמיעין :

פרק סג א איך היתה לענין ההוא, ר"ל איך היתה

על ענין אחד וזהו א"ל כי השכחה, כי היודע הוא הידוע והוא הידועה, ולכן אמר הרב כי השגת השכל הפועל א"ל כי שכה, וכאשר אמר הרב מהו הנרצה בשם המפורש ומהו הנרצה בשם כן י"ב וסם כן מ"ב אותיות נקן סבה למה הביא האנשים לבלחמן עניני השמות בקמיעים, וזה אמרו וכאשר מלאו האנשים הרעים הפתאים וכו', הרצון כי כאשר שכו כי שם כן י"ב אותיות וסם כן מ"ב אותיות שהיו שמות ואינם מורים על ענין, שכו האנשים הרעים לסגר שמות מראשי תיבות הפסוקים או מתחלצת הפסוקים או מהקצת ויחברום ויביא לחשוב בקהל הסכלים שהם שמות ועשו פעולות נפלאים, והנה קרא לאלו האנשים אנשים רעים ופתאים, אמנם קראם פתאים למה שחשבו כי שם כן מ"ב י"ב הם אותיות לא יורו על ענין כלל והם מלות מופשטות מכל ציור ויטרכו אל קדושה וטבחה מה שכבר אמר וזה חכלית הפתיות, ואמנם קראם רעים למה שיתרחק לאלו בעבור זה לעשות שמות מאותיות מחוברות לא יורו על ענין ויאמרו שזה יעשה ויפעל כשיכתב או כשיאמר על חומר כך ומה הישגי באמרו סוף דבר פתי יאמין לכל דבר : ואמר החכם ר' משה הכרזנו מה שיראה לעם מפעולות הקמיעים ושמות אינו מביט בדבר הרב כי הוא במקרה ומתועל הדמיון : אמר שם טוב מה שאלר זה החכם ממה שיראה זה לא יראה כלל, אלא אם אדם אחד היה חולה או אש עומדת על משכר ויתלו הקמיע עליהם ויתפראו או ילדו תכף למה שהגיע הזמן לא וזל : עורר כתב הרב נרבוני. ואנחנו ראינו איז מחלוקת השכל היה מוכיר שם וטען ממצע בירכו ולא היה מוסיף כלל ולא היה דם יוצא ממנו ומיד שהייתי מנסה להגישו אלי לא היה כי כח והייתי מרגיש בפירוק חבור והסם הכוא שמענוהו וחד מתת הנערות מחדס אחד וזה לחזק דמיונו וחולשת שכלו, ואכלי שהיה מכת הנמנוהו היה נמנו, ע"כ :

אמר שם טוב זה דעת נפסד דמיון בעל כי הדמיון לא יבטל ההרגש, ואם היה זה הדבר כמו שזה החכם חשב הרבה אנשים לא היו נשרפים בעת השליכים לאש על ייחוד השם בעבור חזק דמיונם שהם יצילים, אבל אם שאלר

כי אותו השם שמענוהו בעת הנערות כבר יתנאר כי לא זכירת האותיות יעשהו אבל היה עושה בדרך אחד שאלר ליקח דבר אחד למחשבו במקום אחר או יבכש שם המרגש כדי שלא ירגש בפירוק החבור או להרדים האדם ובטל החוש ממנו וזה כבר אפשר שיעשה, ואמנם שהאותיות על דם סגולה יפעלו בדברים זה מכת הנמנוהו ועליהם אמר סוף דבר ובי"א היה הדבר כי היו הנמנלות נמשכות למאמר אומר וזה שקר ודבר כוז, אלא אם לא היה זה דם התפלה והקדשה : ואשוב אל ענינים כבר העירונו ששם שם שם לו הוא נגזר אלא השם המפורש, ודריך שגדבר בזה השם והוא אהיה אשר אהיה בפרק נפרד כמה שנו מן הענין הדק אשר אנחנו בו ר"ל הרחקת התארים, וגם כי בזה הפרק יתנאר כי אין כוונת משה באמרו מה שמו מה אומר אליהם אלא ידועת חלולת אכללל ידיעה על מה מורה שמו :

פרק סג נקדים הצעה וכו'. אחר שהיה כוונת הרב לדבר ולבאר שם המפורש והוא אהיה אהיה כי י"ד ה"א וא"ו ה"א אהיה הכל דבר אחד כי שניהם יורו על היות, וראשונה עשה ספק כי זה יביאנו לבאר זה השם הנכבד, והספק הוא ע"ו התואר, שזה אשר אמרו ע"ה ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם איך היה לענין ההוא ראייה זאת השאלה עד שיבקש במה שישגי עליה, וברצון כי מי שמתפאר בנבואה אין ראוי לשאול לו שם מי ששלחו

קדשקש

פרק סג (ב) כל דברי הרמזל תפוזי זהב במשכויות כסף שקולים כמאזני דקדק החשיבות והשלמות, והנה יש פלא במה שאמר שישאלר אז היו משכים אחר אמונת הצנאי' ולא היו משגרים או במציאות האל כ"ש שיאמינו שגיע מאתו דבר לבני, ונראה מדבריו שאף החכמים שבהם שכו מציאות השם עד שגשגך שיאמת משה מציאותו להם בכה שתורוהו השם המפורש על מציאותו המהוייבת, והלא לא

עמדו במצרים אלא מאתים ועשר שנים והיו שם כמה נבדרים כמן קרה ועקם שאולי לא היה מנת העירו עד יציאת ישראל במצרים דבר ארביים שנה או בשפות והשכבים הארביים ימים במצרים ולא היו כמו צ' שנה במצרים ובמת אלפים משראל גולרו בחיי השכבים וחי בניהם אשר היו מוחזקים באמונת הש"י ובכחות מלה שהיתה מוחזקת להם ויודעים ששנו והם הורישו אלו העקרים לבניהם ולבני בניהם והיה שם אתרן שהיה גדול ונביא וכן

מורה נבוכים חלק ראשון פרק מג

עליה, אמנם אמרו והם לא יאמינו לי כי יאמרו לא נראה אליך ה' הוא מבואר מאד, שכן ראוי שיאמר לכל מי שיתפאר בנבואה עד שיביא מופת, ועוד אם היה הענין כמו שיראה שהוא שם ידובר בו לבד, לא יכלט הדבר מהיות ישראל כבר ידעו השם ההוא או לא שמעוהו כלל, ואם יהיה נודע אצלם, אין טענה לו בהגידו אותו כי ידיעתו בו כידיעתם, ואם היה בלתי נשמע אצלם מה הראיה שזה שם האל אם היה ידיעת שמו ראה, ועוד שהוא אחר שלמדו יתעלה זה השם אמר לו לך ואספת את זקני ישראל, ושמועו לקולך, ואחר זה ענהו עליו השלום ואמר הן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי, וכבר קדם אמרו יתעלה לו ושמועו לקולך, ואמר לו יתעלה אחרי כן מה זה בידך ויאמר מטה, ואשר תדעוהו ויבואר לך כל זה הספק הוא מה שאומר לך, כבר ידעת פרסום דעות הצאכ"ה, בזמנים ההם, והיות בני אדם כלם ב' אלא יהודים עובדי עבודה זרה, ר"ל האמנת הרוחניות ו' והורדת הכחות ועשיית הטלסמאות, פירוש צורות המדברות, והיה כבר כל מתפאר בזמנים ההם כולם, אם שיתפאר שעלה בידו עיון ומופת הורהו שיש אלוה לעולם בכללו כאברהם, או יתפאר שירדה עליו רוחניות כוכב או מלאך וכיוצא בזה, אבל איש שיתפאר בנבואה לאמר שהשם דבר אליו ושלחו, לא נשמע זה כלל קודם משה רבינו עליו השלום, ולא יטעך מה שבא באבות מזכרון דבר השם להם והראותו אליהם, ה' שאתה לא תמצא הענין ההוא סן הנבואה לקרוא לבני

אפודי

השאלה לענין ההוא וכו': ב' אלף יחידים, רנה לומר זולתי יחידים: ג' האמנת הכוחניות, ר"ל יידע הכוחיות מאי זה מול וכוכב על אי זה חש מהחש: ד' והורדת הכחות, ר"ל יידע הכוחיות טלסמאות ולולוס: ה' שאלה לא תמצא, ר"ל שלא היו נביאים הם ראוים ושלמים כ"כ נבד

שם טוב

שאלו כדי שנדע שהוא נביא, וא"כ איך אמר מרע"ס כשאתי ב' אל בני ישראל ואמר לו מה שמו ח' אומר אליהם, כי זאת השאלה אין ראוי לשום אדם שישאלה לשום נביא שיתעלה אליהם שיאמרו לו מה שם מי ששאלך כדי שיהיה אות על נבואתו, וחזק השאלה והספק כמה שאמר, אמנם אמרו וכן לא יאמינו לי כי יאמרו לא נראה אליך ה' הוא מבורך שזאת השאלה ראויה וכן ראוי שיאמר לכל מי זאת השאלה אינה ראויה: ואחר ספק הרב שהשאלה אינה ראויה ולא יאות לשום משכיל לשאול עליה למי שמתפאר בנבואה, עורר ספק שני שהשאלה ג"כ אינה נאותה כי אם היה הענין כמו שיראה שהוא שם שידובר בו לבד לא ימלט הדבר אם מהיות ישראל כבר ידעו השם ההוא או לא שמעוהו כלל, ואם היה נודע אצלם אף ששמועו לקולך, ואמר לו יתעלה אחרי כן מה זה בידך ויאמר מטה, ואשר תדעוהו ויבואר לך כל זה הספק הוא מה שאומר לך, כבר ידעת פרסום דעות הצאכ"ה, בזמנים ההם, והיות בני אדם כלם ב' אלא יהודים עובדי עבודה זרה, ר"ל האמנת הרוחניות ו' והורדת הכחות ועשיית הטלסמאות, פירוש צורות המדברות, והיה כבר כל מתפאר בזמנים ההם כולם, אם שיתפאר שעלה בידו עיון ומופת הורהו שיש אלוה לעולם בכללו כאברהם, או יתפאר שירדה עליו רוחניות כוכב או מלאך וכיוצא בזה, אבל איש שיתפאר בנבואה לאמר שהשם דבר אליו ושלחו, לא נשמע זה כלל קודם משה רבינו עליו השלום, ולא יטעך מה שבא באבות מזכרון דבר השם להם והראותו אליהם, ה' שאתה לא תמצא הענין ההוא סן הנבואה לקרוא לבני

קרישקש

וכן מרים שהיתה נביאה וכן כמה נבכדים וכן אמרו בשבט לוי שמעולם לא עבר ע"ז ואם היה בהם כמה אנשים לרוב המונים שלא שירו במציאות האל לא היה ניעל מקצתם או רובם האמונה שיתעלה אברהם ויצחק ויעקב, וכן היו יודעים שכן וכלם נהגים במצות מילה כמו שאמר הכתוב כי מולים היו כל העם היוצאים במצרים ולא מציו כשנגמלו לעשות פסח שנצטוו במצות מילה כמו שנצטוו יחזקאל אחר שנבכס לארץ ואמר לו שוב מול בני ישראל שנית ואם הכתוב אמר כל ערל לא יאכל בו אולי הרצון בו שלא ניבול כהנת אונם או שכתו אחיו מהמת מילה וכן מצונו שלא נאמר זה אלא אחר סיפור עשיית הספק ואיך אפשר בשום פנים שימולו שם שש מאות אלף רגלי וכפלי כפלים בניס ובני בניס בליל הסח ואחר כן יאכלו פסחיהם מתניהם האמורים ונעליהם בגדיהם מוכנים ללכת, ואם זה אמת כמו שאמר רבותינו היה ראוי לספר זה הפלא בגדולים שבפלאים שידרו נמולים כלם באותה הלילה ולא היו כואבים וקראו המילה זה היה ראוי לספרו בנסים הגדולים, ועוד יש

לומר שהשם אינו עושה הפליאות רק לצורך גורל והוא אפשר לו לצוות על מצוה המילה בראש חדש ניסן או קודם לכן אם לא יספיקו, אבל באמת הם לא שכתו מצוה מילה במצרים וכולם היו מולים את בניהם לעת הקבוע להם, וכן באמת היו משערים במציאות השם, וכן מצונו שאמר הכתוב ויאמרו בני ישראל כן העבירה יויעקב, וגראה לפי הפסוק שצנעקם היתה לאל אם קצתם ואם רובם והענין שזוהרם אל האלהים מן העבודה ואם יש לומר באמת שיש בהם רבים שהיו שטופים בעשיית הטלסמאות והורדת הכחות וגמשיבים אחר דעות המצרים ולא בעבור זה היו בלתי מאמינים במציאות האל ויעשו צורות לערום ידועים ויחשבו שהם מועילות, והנה מצונו ביהושעאל שהשם שלח להם נביא כמו שאמר הכתוב ואורע להם בארץ מצרים ואשא יד ליהם לאמר כי ה' אלהיהם, והוא אחרון כמו שאמר הכתוב הנגלה גלילי אל בית אביר, והענין שהגיע להם מאת השם על ידו הוא אומר ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השיבו ובגלולי מצרים אל הטמאוא אני ה' אלהיכם, וכתוב ונעקע

המורה

ל

ואח"כ אומר שהוא שלחני, מפני שהאנשים כלם או וולת משערים תמליות הסס ולא היו תאמינים בו, כי תכלית עי' נדבלים מן המורגש כי ישבו בו חז"ל בנמצא אלא הגסם וידועת המורגש ולא השלימות שלמות שכן; ולמדוהו השם א שבו וישראל מקובלים האבות שיש אלוה נמצא בעולם רבא' מדה שגיבעה לישראל ויומנת אכלם תמליות מהם א ויחא' ו כי היה מורה על שני עיון, ואין כפרס בין תמרד היה או נ

100

וַיִּצְעַק אֵל ה' אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלָנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנִיָּנוּ וְאֵת עֲמָלָנוּ וְאֵת לִחְצֵנוּ, וְאִמְרוּ בְּהִרְדֵּה בְּנֵי אִמְרוּ וַיִּנְעַק אֵל ה' אֱלֹהֵינוּ וְהָאֵם הַמֵּאֲמָר שֶׁאִמְרוּ הַסּוֹכֵן וַיִּזְכְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַעֲבוּרִים וכו', וְכֵן אֵמְרוּ שְׂמוּאֵל כְּאִשָּׁר בָּא עֵינֵק מִצִּירִים וַיִּצְעֲקוּ וַיִּתְּבַּח אֵל ה' וַיִּשְׁלַח ה' אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן אֶל מִרְיָם וְהָמָּה נָא בְּהֵן שְׂרוּתֵיהֶם הַנִּבְיָא מִכְּצִיאוֹת הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁמַע הַמִּזְבֵּחַ וְיָאֵם לֵאמֹר לֵאמֹר אֵל הוּא אֱמִינִימִים יֵשׁ לִי לִמֵּר שִׁכְחָה וְכִמְכָּה וְכִמְכָּה מִאֲמִינִים וְגִדְעָה לֵהֶם זֶה הָשֵׁם, וְהַתְּבַחֵם אִמְרוּ וַיִּשְׁמַע וַיִּקְלֹךְ וַאֲסַפֵּת אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרָאָה מוֹת שֶׁתֵּבַשׁ שְׂאֲמֹר לֵהֶם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַחֵם אֱלִימִשׁ שִׁימְעֵנוּ קִלְקוּ שׁוֹהֵם שׁוֹהֵם יִדְעוּ אוֹתוֹם בְּשִׁכְחָה וְעוֹ מִצִּירִים כְּמִצִּיאוֹת וְהַשְׁתַּחֲוֶה וְהַקְטִיב וְהַתְּבַכְּרוּ, בְּרָאָה מוֹת שֶׁלֵּךְ הַסְּתֵנוֹת שִׁמְעוּ מִשְׁלֵם הַלִּירוֹסִים שֶׁלֵּךְ הַחֵץ עֲצוּמִים וְיֵלֵךְ בְּקִצְבוֹ הַיּוֹתוּ כִּכְדָּה שֶׁלֵּךְ וְכִכְדָּה לְשׁוֹן וְשִׁמְכָה שֶׁלֵּךְ הַעֲזוּבִים שְׂמוֹל אֵלֵי הַיָּה וְיֵרָא בָּהֶם שִׁמְעוֹתֵיהֶם אֵלֵי הַשְׁלִיחוֹת אֵם בָּאֵל שׁוֹהֵם וְאֵם בִּשְׁם הַמִּזְבֵּחַ וְהַתְּבַחֵם כָּדָם אִמְרוּ וְיֵאֵל יֵשׁ מִתּוֹ שֶׁלֵּךְ שְׂרוּתֵיהֶם הָשֵׁם שֶׁמֶשׁ אֵשׁ יִגְעִיב בָּהֶם הַשְׁלִיחוֹת וְאֵלֵי זִכְרוֹ בְּתַלְתְּלָה כְּשֶׁאֲמֹר לֵאמֹר אֱלֹהֵי אֲבֹרָה אֲבִיךָ לֹא אֲמֹר וְאִמְרוּ לֵהֶם שֶׁ מִשְׁוֹן כִּי הִיָּה זֶה כְּסוּסֹר מִרְיָם וְאִמְרוּ לְעִישִׁית אֲהֹאוֹתֶיהָ חֲצִיךָ שְׂכֵל מִתְּאֲרָם כְּנִבְנוֹת צִירָה לְחִיבֵי רִצְיָה, וְהִתֵּן רִצְיָנוּ תַּחֲתַלְתְּ הַדָּם שֶׁשֶׁמֶשׁ אֵשׁ לֵכֵךְ וְאִשְׁחֵלֵךְ אֵל שְׁמֵרַת עֹמֶרֶת וְאִמְרוּ לֵהֶם כִּי אֲמֹר ה' אֱלֹהֵי הַעֲבֵרִים שֶׁתֵּעָרֵךְ הַגְּדוֹל בִּיה תִּקְנִי אוֹתוֹ

מורה נבוכים חלק ראשון פרק סג

המורה על המציאות בענין התאר, (ג) כי מלת אשר סובל זכרון התאר הנדבק בו, שהוא שם חסר צריך אל' חבור, כענין אל'י ואל'י בערבי, והושם השם הראשון, והוא המתואר אהיה והושם השני אשר תארו בו אהיה, והוא הוא בעצמו, וכאלו הוא הראה שהמתואר הוא התאר בעצמו, והיה זה באור ענין שהוא נמצא לא במציאות, ובא באור הענין ההוא ופירושו כי הנמצא אשר הוא הנמצא כלומר מחוייב המציאות, והוא אשר יביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מחוייב המציאות לא נגדר ולא יעדר כמו שאמרנו מופתו, וכאשר הודיעהו יתברך הראיות אשר יתקיים בהם מציאותו אצל חכמיהם, כי אחר זה בא לך ואספת את זקני ישראל, ויעד לו ' שהם יבינו מה שהודעתיו לך ויקבלוהו, והוא אמרו ושמעו לקולך, השיבו ע"ה ואמר הנה הם יקבלו שיש אלוה נמצא באלו המופתים השכלים, מה תהיה ראייתי שזה האלוה הנמצא שלחני, כ' ואז נתן לו האות, הנה כבר התבאר ל' שענין אמרו מה שמו אמנם ענינו מי הוא אשר תחשב ששלחך, ואמנם אמרו מה שמו לגדלו ולהדרו בספור, כאלו אמר שעצמך ואמתתך לא יסכל אותה אדם, מ' ואם אשאל על שמך אי זה דבר הוא הענין אשר יורו עליי בשם, נ' ואמנם הריחק שיאמר לשם יתעלה שיש מי שיסכל זה

אפודי

מציאות המחוייבת, ואמר לו יתעלה שיאמר להם אהיה אשר אהיה ל"ל שיאמר להם במסמ המציאות מחוייבת המציאות ולא ידעו שיש אלוה בעולם: י' שם יבינו מה שהודעתיו לך, ר"ל שבינו המופת האמתי בחיוב מחוייב המציאות: ב' וזאת נקו לו בור, ר"ל הפעם הפעם נחש: ל' ואמנם מה שמו, ר"ל אמר אשר בארתי לך ששמו ר"ל עצמו א"כ מפי מה לא אמר הספוק ואמרנו לו מה ששמו ר"ל, ואמר הכי ששמו ר"ל לא אמר הספוק ולהדר בספור וכו': מ' ואם אשאל, ר"ל אם אהיה באל: נ' אמנם הריחק, ר"ל הריחיק משה שיאמר לו יתברך שיהיה שום נמצא בעולם מי מדבר שיסכל מציאותו יתעלה לכן אמר שמו, כאלו יורה מציאותו יתעלה לא יסכל שום אדם אבל

שם טוב

על המציאות והוא מלת אהיה המורה על הנמצא שזורה שהמתואר והתואר אחד כי מלת אשר מלה קושרת זכרון התואר הנדבק בו שהוא שם חסר צריך אל' חבור כענין האל'י אלהי בערבי, והושם השם הראשון והוא המתואר אהיה ושם השני אשר תארו בו אהיה והוא בעצמו וכאלו הוא הראה שהמתואר הוא התאר בעצמו, והיה זה באור ענין שהוא נמצא לא במציאות כי הנמצא אשר הוא הנמצא כלומר מחוייב המציאות, והוא אשר יביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מחוייב המציאות לא נגדר ולא יעדר כמו שאמרנו מופתו, וכאשר הודיעהו יתברך הראיות אשר יתקיים בהם מציאותו אצל חכמיהם, כי אחר זה בא לך ואספת את זקני ישראל, ויעד לו ' שהם יבינו מה שהודעתיו לך ויקבלוהו, והוא אמרו ושמעו לקולך, השיבו ע"ה ואמר הנה הם יקבלו שיש אלוה נמצא באלו המופתים השכלים, מה תהיה ראייתי שזה האלוה הנמצא שלחני, כ' ואז נתן לו האות, הנה כבר התבאר ל' שענין אמרו מה שמו אמנם ענינו מי הוא אשר תחשב ששלחך, ואמנם אמרו מה שמו לגדלו ולהדרו בספור, כאלו אמר שעצמך ואמתתך לא יסכל אותה אדם, מ' ואם אשאל על שמך אי זה דבר הוא הענין אשר יורו עליי בשם, נ' ואמנם הריחק שיאמר לשם יתעלה שיש מי שיסכל זה

ופירושו, כי הנמצא אשר הוא הנמצא, כי התואר הוא המתואר והמציאות הוא המציאות, כי אהיה מלה קושרת זכרון התואר הנדבק בו שהוא שם חסר צריך אל' חבור כענין האל'י אלהי בערבי, והושם השם הראשון והוא המתואר אהיה ושם השני אשר תארו בו אהיה והוא בעצמו וכאלו הוא הראה שהמתואר הוא התאר בעצמו, והיה זה באור ענין שהוא נמצא לא במציאות כי הנמצא אשר הוא הנמצא כלומר מחוייב המציאות, והוא אשר יביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מחוייב המציאות לא נגדר ולא יעדר כמו שאמרנו מופתו, וכאשר הודיעהו יתברך הראיות אשר יתקיים בהם מציאותו אצל חכמיהם, כי אחר זה בא לך ואספת את זקני ישראל, ויעד לו ' שהם יבינו מה שהודעתיו לך ויקבלוהו, והוא אמרו ושמעו לקולך, השיבו ע"ה ואמר הנה הם יקבלו שיש אלוה נמצא באלו המופתים השכלים, מה תהיה ראייתי שזה האלוה הנמצא שלחני, כ' ואז נתן לו האות, הנה כבר התבאר ל' שענין אמרו מה שמו אמנם ענינו מי הוא אשר תחשב ששלחך, ואמנם אמרו מה שמו לגדלו ולהדרו בספור, כאלו אמר שעצמך ואמתתך לא יסכל אותה אדם, מ' ואם אשאל על שמך אי זה דבר הוא הענין אשר יורו עליי בשם, נ' ואמנם הריחק שיאמר לשם יתעלה שיש מי שיסכל זה

קרישקש

הוא וכו' ראשון: (ב) כי אשר גזר זכרון התואר הנדבק בו, שהוא שם חסר צריך אל' חבור, כענין אל'י ואל'י בערבי, והושם השם הראשון, והוא המתואר אהיה והושם השני אשר תארו בו אהיה, והוא הוא בעצמו, וכאלו הוא הראה שהמתואר הוא התאר בעצמו, והיה זה באור ענין שהוא נמצא לא במציאות, ובא באור הענין ההוא ופירושו כי הנמצא אשר הוא הנמצא כלומר מחוייב המציאות, והוא אשר יביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מחוייב המציאות לא נגדר ולא יעדר כמו שאמרנו מופתו, וכאשר הודיעהו יתברך הראיות אשר יתקיים בהם מציאותו אצל חכמיהם, כי אחר זה בא לך ואספת את זקני ישראל, ויעד לו ' שהם יבינו מה שהודעתיו לך ויקבלוהו, והוא אמרו ושמעו לקולך, השיבו ע"ה ואמר הנה הם יקבלו שיש אלוה נמצא באלו המופתים השכלים, מה תהיה ראייתי שזה האלוה הנמצא שלחני, כ' ואז נתן לו האות, הנה כבר התבאר ל' שענין אמרו מה שמו אמנם ענינו מי הוא אשר תחשב ששלחך, ואמנם אמרו מה שמו לגדלו ולהדרו בספור, כאלו אמר שעצמך ואמתתך לא יסכל אותה אדם, מ' ואם אשאל על שמך אי זה דבר הוא הענין אשר יורו עליי בשם, נ' ואמנם הריחק שיאמר לשם יתעלה שיש מי שיסכל זה

פרק

הוא וכו' ראשון: (ב) כי אשר גזר זכרון התואר הנדבק בו, שהוא שם חסר צריך אל' חבור, כענין אל'י ואל'י בערבי, והושם השם הראשון, והוא המתואר אהיה והושם השני אשר תארו בו אהיה, והוא הוא בעצמו, וכאלו הוא הראה שהמתואר הוא התאר בעצמו, והיה זה באור ענין שהוא נמצא לא במציאות, ובא באור הענין ההוא ופירושו כי הנמצא אשר הוא הנמצא כלומר מחוייב המציאות, והוא אשר יביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מחוייב המציאות לא נגדר ולא יעדר כמו שאמרנו מופתו, וכאשר הודיעהו יתברך הראיות אשר יתקיים בהם מציאותו אצל חכמיהם, כי אחר זה בא לך ואספת את זקני ישראל, ויעד לו ' שהם יבינו מה שהודעתיו לך ויקבלוהו, והוא אמרו ושמעו לקולך, השיבו ע"ה ואמר הנה הם יקבלו שיש אלוה נמצא באלו המופתים השכלים, מה תהיה ראייתי שזה האלוה הנמצא שלחני, כ' ואז נתן לו האות, הנה כבר התבאר ל' שענין אמרו מה שמו אמנם ענינו מי הוא אשר תחשב ששלחך, ואמנם אמרו מה שמו לגדלו ולהדרו בספור, כאלו אמר שעצמך ואמתתך לא יסכל אותה אדם, מ' ואם אשאל על שמך אי זה דבר הוא הענין אשר יורו עליי בשם, נ' ואמנם הריחק שיאמר לשם יתעלה שיש מי שיסכל זה

מורה נבוכים חלק ראשון פרק סג סד

זה הנמצא ושם סכלותם לשמו^ס לא לנקרא בשם ההוא, ע' וכן שם י"ה הוא מענין נצחות המציאה ושד"י בו גורה מן די, והמלאכה היתה דיים, והשי"ן בענין אשר כמו שכבר, ויהיה ענינו אשר די הכונה בזה שהוא לא יצטרך במציאות מה שהמציא ולא בהתמירו לוולתו, אבל מציאותו יתעלה מספקת בו, וכן שם חסין נגזר מן הכה, וחסין הוא כאלונים, וכן צור הוא שם משותף כמו שבארנו (כפרק פ' מו), הנה כבר התבאר לך שהשמות כלם נגזרים או יאמרו בשותף כצור ואמת, ואין שם לו יתעלה בלתי נגזר וזולתי שם בן ארבע אותיות, והוא השם המפורש להיותו בלתי מורה על תאר, אבל על מציאותו לבד לא דבר אחר, וככלל המציאות המוחלט שיחיה תמיד ר"ל מחויב המציאות, פ' והבן מה שהניע אליו הבאמר:

פרק סד דע כי שם ה', רוצים בו פעמים השם לבד באמרו, לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא, ונוקב שם ה', וזה הרבה משיסופר, ופעמים רוצה בו עצמו יתעלה ואמתתו, כמו ואמרו לי מה שמו, ופעמים רוצים בו דברו יתעלה, עד שיהיה אמרנו שם ה' כאלו אמרנו דבר ה', או מאמר ה', כמו שאמר כי שמי בקרבו, ענינו דברי בקרבו או מאמרי בקרבו, א' הענין שהוא כלי לרצוני וחפצי, ב' והנה אמר הדברים בשותף מלאך (כפרק ו' חלק ג'), וכן כבוד ה', פעמים רוצים בו ג' האור הנכבד אשר ישכינהו השם במקום להגדלה על דרך המופת, וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסוהו, וכבוד ה' מלא את המשכן, ופעמים רוצים בו עצמו יתעלה ואמתתו, כמו שאמר הראני נא את כבודך, ובא המענה כי לא יראני האדם וחי, מורה כי הכבוד הנאמר הנה עצמו ואמרו כבודך ד' להגדיל, כמו שבארנו באמרו ואמרו לי מה שמו, ופעמים רוצים בכבוד הגדלת האנשים כלם את השם ה' ואף כ' מה שזולתו יתברך יגדילוהו^י כי הגדלות האמתית היא השגת גדולתו, הנה כל מי שהשיג גדולתו ושלמותו כבר הגדילו כשיעור השגתו, והאדם לבד יגדילוהו בטאמרים להורות על מה שהשיג בשכלו ויפרסם בו לוולתו, וישיאן השגה לו כדומם כאלו הם אפודי

נסכל. לא לנקרא בשם ההוא, לא שיהיה נסכל מציאות השם ואף שד"י הכמת סכלותם היה על מציאותו יתעלה, הנה ביאר הרב כי כל השמות הם נגזרים וזולת שם בן ד' אותיות להיותו בלתי מורה על תואר אבל על מציאות לבד לא דבר אחר, ר"ל מציאות עם מהות ולא שיש לו סבה קודמת עליו: וככלל המציאות המוחלט, ר"ל שהוא תדיר ר"ל מחויב המציאות כי אינו מלך וזולתו וכלל מוחלט ואינו אינו צריך לוולתו: וכן מה שהניע אליו החאמר, נא הרב לומר לנו שיהיה לעולם נגד עינינו שהשם יתעלה אין לו תואר וזולת עצמו ושהתואר והמתואר הוא אחד וזו הוא מחויב המציאות צריך שישללו ממנו דברים רבים. וזו סוד קריאת שם המפורש:

אמר שם טוב בזה הפרק רמז הרב למה הרחיק מרע"ה והרבה והפזיר ללכת בשליחונו של מוסק, וזו היא הסבה בעבור שלא קדם שליחות שום נביא שישלח לאנשים ויאמר שהשם דבר עמו וכאשר היה הוא המתחיל חשב שיאמרו עליו שהוא מוטעותים או מהשוגעים ולכן הרבה והפזיר כדי שלא ילך עד שחבר אף ה' בו, וכן זה כי הוא נפלא:

פרק סד דע כי שם ה' רוצים בו פעמים ה' לבד. אחר שביאר הרב כי מה שאמר משה מה שמו

צרפן זו מה עצמותו ואמנם אחר מה שמו להגדילו, כן אמרו הראני נא את כבודך הראני נא את עצמותך ואמר כבודך להגדילו, ואמר כי שם ה' רוצים בו פעמים ה' לבד כאמרו לא תשא את שם ה' אלהיך שמוקדם שם ה' וזו היתה, ויאמר שנית על עצמותו כדומה שם וכו'. ויאמר שליחות על הדבור כאמרו שמוקדם שם בקרבו ענינו דברי בקרבו או מאמרי בקרבו, והענין שהוא כלי לרצוני וחפצי כי כמו שהדבור הוא כלי ללמד להעביר הסוד כן השפע הנגיע מלח השם לנביא אשר השפע הוא כלי לו להעביר רצונו וחפצו כי אז הנביא יעשה מה שזוהו בלי ספק: והנה אבאר הדברים בשותף מלאך. כי יבאר ענין כי שמי בקרבו והמלאך מבוחר בפרק ו' מחלק ב': וכן כבוד ה' פעמים רוצה בו האור הנכבד אשר ישכינהו השם במקום להגדלה על דרך המופת. ולפיכך קרא זה הענין כבוד ר"ל היוות מורה בעצמו על יכולת מציאו והכמתו. וירצה בכבוד ג"כ שנית על עצמו כאמרו הראני נא את כבודך: ובא המענה כי לא יראני האדם וחי, וברצון כי אהיה חקיש התשובה לשאלה וכן חקיש בזהיה אשר אהיה לשאלה: אשר שאל מה שמו כי התשובה וחי ושהשאלות היו על עצמותו. ויאמר שליחות הגדלה האנשים כלם לשם ואף כל מה שזולתו יגדלוהו, והדברים יגדלו את השם בג' אופנים, אם בהשגת גדולת עצמותו ושלמותו אף שלא יספיקו להשגתו והאדם לבד יגדילוהו בטאמרים להורות על מה שהשיג בשכלו ויפרסם בו לוולתו, ומי שאין לו השגה כדומם כאלו

שמו יתנדר אפשר שיהיה נסכל: ס' לא לנקרא בשם ההוא, ר"ל לא שיהיה נסכל מציאות השם יתעלה הנקרא בשמו המיוחד לו, ואמנם בכלל סכלותם היה על מציאותו יתנדר: ע' וכן שם י' וכו', ר"ל י' שם ח' שם אהיה הוא נגזר מענין נצחות: ס' וכן מה שהניע וכו', נא הרב לומר לנו שיהיה זכורים מה הפירוש הנכבד שעשה מאהיה אשר אהיה ופזר קריאת השם המפורש ומכל כללות הדק:

פרק סד א הענין שהוא כלי לרצוני וחפצי, ר"ל כמו הדבור שהוא כלי ללמד להעביר חפצו כן השפע הנגיע מלח השם יתעלה לנביא אשר השפע הוא כלי לו יתעלה להעביר רצונו וחפצו כי אז הנביא יעשה מה שזוהו בלי ספק הוא הנקרא שם ה', או מאמר, או דבר: ב' והנה אבאר הדברים, ר"ל ענין כי שמי בקרבו והמלאך מה בפרק ו' מעני: ג' האור הנכבד, ר"ל נכבד חזק לשם: ד' להגדיל כמו שבארנו, ר"ל לגדל ולהרבה כספור כמו שבאר בפרק שלפני זה: ה' ואף כל מה שזולתו, ר"ל ואפילו כל המלאכות מגדלים שה"ל כל שכן שאלה יגדילוהו יתעלה: ו' כי הגדלות האמתית וכו', ר"ל עכשיו מלאך באי זה צד יגדיל האדם השם יתנדר: ז' ומי שאין השגה לו כדומם כאלו, ר"ל עכשיו בלא נכבד שאליו